Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[...]мнай 1921 оной [...]рийн 21-һээ гарана | № 4 (14026) | 1973 оной январиин 5, пятница | Сэн 2 мүнгэн

[...]ШЭЭ [...]ЛАДХАНГҮЙ

[...] совет арадай гайхам[...]айндэр — СССР-эй 50 [...] алдарта ойн жэлдэ [...] совхозой малшад мүү[...]рэ дүн туйлаба. Гүрэндэ [...]ү тушааха жэлэй түсэб [...]тайгаар дүүргэгдөө.

[...]е юһэдэхи табан жэлэй [...]хы жэл — 1973 ондо [...]айн үрэ дүн туйлаха [...]ам габшагайгаар хү[...]һаяшаг шахамал үхэр[...] харууһалдаг гүүртэ[...] малшадай социалис мү[...]эй декабрь һарын дүн [...]аба. Эндэ дүршэлтэй [...]алшад Дугар Лунду[...]ырен-Долгор Бальжиро[...]алай Улаан тугай ор[...]алшан Георгий Кири[...]шэд мүрысөөндэ эрхим[...]эшээнь, нүхэр Кириков [...]өө харууһалдаг 120 ша[...] үхэрнүүдэйнгээ тус бү[...] шэгнүүрые сүүдхэдэ [...]раммаар нэмээһэн байгаа [...], али бүхы малдаа 36 [...] нэмэлтэ шэгнүүр аб[...]

[...]гэжэ совхозой январь һа[...] эрхим тарган, мяхалиг [...]үдые бэлэдхэлэй пункт[...]аад, гүрэндэ мяха ху[...]а нэгэдэхи кварталай [...]е болзорһоонь урид [...]э хэрэгтэ ехэ дүхэм хэ[...]на.

Б. ЛАЙДАПОВ.
[...]рийн аймаг.

Захааминай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшад 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, бэлэдхэхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй хамтын тогтоолнуудтай гүнзэгыгөөр танилсаад, өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо, шэнэ уялгануудые абанхай. 1972 ондо аймаг дотороо һү һаалии нэмээхэ талаар ахалагша һаалишан Сурма Дашиевагай эрхилдэг Усановкын фермынхид дахинаа колхоз дотороо мүрысөө үүсхэбэ. Эндэхи һаалишад 1972 оной 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран килограмм һү һаагаа юм. Энэ үбэлжэлгын үедэ 800 килограмм һү үнеэн бүриһөө һаахабди гэжэ уялгаяа шэнэлээд, 1973 оной туршада тэрэнээ 2100 килограммда хүргэхэ байһанаа мэдүүлэв. һаалишад Ринчин Цыбикова, Бальжит Шагдурова, Антонида Цыренова, Сурма Дашиева гэгшэд үбэлэй үедэ даалгагдаһан 21 үнеэдэй тус бүриһөө 850 килограмм һү һааха, 1973 ондо үнеэн бүриһөө тугал абажа түлжүүлхэ гэжэ шиидээ. Абаһан уялгаяа бэелүүлхын тула эндэхи малшад үбэлэй хүйтэндэ малай эдеэлүүлгэ, харууһалгые зоотехническэ эрилтын ёһоор эмхидхэнэ.

һаалишадай мүрысөөнэй хажуугаар бүрүү, хашараг тордихо, шахаха гүүртэнүүдэй малшад мүн лэ бүхэсоюзна энэ мүрысөөндэ оролсобо. Омойхо гэжэ газарта 129 бүрүү хаража байгаа Дамдин Цыренов, Пама-Цырен Тогмитов, Хасууртын гүүртын 140 бүрүүтэй Цырен Данзановай гүүртэнүүдэй малшад үбэлэй үедэ бүрүүнүүдай шэгнүүрые сүүдхэдэ адагынь 250 граммаар нэмээхэбди гэжэ мэдүүлээ.

БОДОТО АЖАЛААРАА ХАРЮУСАНА

Нэгэдэхи отделениин шахан таргалуулагдажа байһан 200 хашарагые Мунко Чойжитов харууһална. Үнгэрһэн хоёр һарын туршада шахамалнуудай тус бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ 800 граммаар нэмэһэн байба. Шахамалнуудай тэжээлэй рациондо һайн шанартай үбһэн, ногоон һолоомон, шанаһан тарянай зүйл болон минеральна тэжээл элбэгээр үгтэнэ.

Энэ колхозой малшад үбэлэй һарануудта мал ажалай продуктнуудые ехээр абахын, гүрэндэ худалдахын тула бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоод, СССР-эй 50 жэлэй ойе эрхимээр угтабад. Мүнөө Совет Социалис Республиканудай Союзай тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй болон РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй хамтын заседани дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн элидхэлтэй танилсаад, улам саашадаа урма зоригтойгоор ажаллахабди гэжэ мэдүүлнэд.

Д. АЮШЕЕВ.

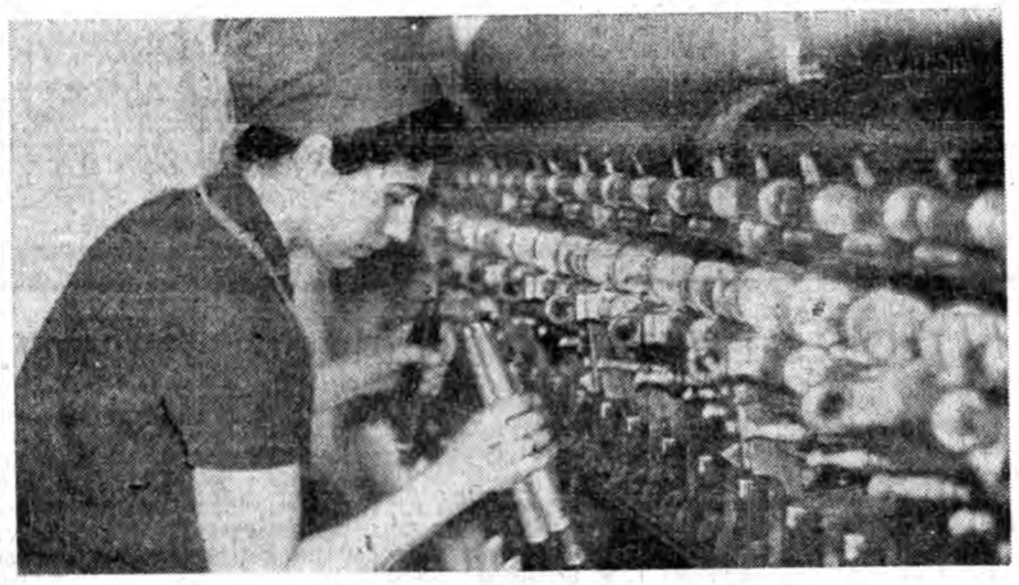

Лидия Рыжакова сэмбэ нэхэхэ мэргэжэл шудалһан юм. Энэ ажалдаа дүршэжэ, сэмбэ һайн шанартайгаар нэхэдэг болоо. Халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэжэ, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө магтаалда хүртэнэ. Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойдо ажалай бэлэг бариба. Комсомол басаган Лидия Рыжакова мүнөө 1973 оной түсэбөөр сэмбэ нэхэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Рыжакова ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдые бүтээдэг заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Заводой механическа цехэй слесарь Степан Яковлевич Казаков халаан бүриингөө даабари 120 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник С. Я. Казаков.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

[А]РЬБАНТА АДУУ ТУШААБА

[...]тимэй совхоз адуун һү[...]өөр үсхэбэрилдэг томо[...]жахынуудай нэгэн юм. [...]тэ табан жэлэй хоёрдо[...]ндэ тус ажахы 2 мян[...]нтнер мяха гүрэндэ ху[...]а байгаа һэн. Хараал[...]үсэб, даабарие амжал[...]таар дүүргэхэ хэрэгтэ адуушад габшагай бэрхээр ажаллаба. Ажахын мяханай комбинадта эльгээһэн 180 адуунай ехэнхинь «тарган» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Тушаагдаһан морин бүхэн 323 килограмм татана.

Адуушад Жалсан Цыбенов, Николай Логинов болон бусад эрхим бэрхээр ажаллажа, совхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараба. Арьбантай мори олоор тушааха хэрэгтэ эдэнэрэй ехэхэн хубитань бии гэжэ онсо тэмдэглэхээр.

А. БАБУШКИН.
Яруунын аймаг.

ҺААЛИШАНАЙ АЖАЛ УРАГШАТАЙ

Манай совхозой һаали[...] СССР Союзай байгуулагда[...] 50 жэлэй ойн һайндэ[...] амжалта ехэтэйгээр угта[...] Үнгэрһэн жэл сагай [...] тааралжагүй байжа, [...] малай тэжээл урзанда[...]һаа холо багаар абтаа, [...]э Сэлэнгын совхозой [...] зоотехник Петр Марто[...]ланов хөөрэнэ.

[...]2 ондо совхоз бүхы[...] 42688 центнер үбһэ, [...] центнер һолоомо бэлэд[...] 100 тонно сенаж, 30000 [...]ер силос, 1600 центнер [...]нна гурил бэлэдхэн [...], малай үбэлжэлгые [...]э. Совхоздо 47500 тол[...]онин, 2000 гаран эбэртэ [...]мал бии юм. Иигээд [...]даа, бэлэдхэһэн тэжээ[...] бага гэжэ ойлгогдоно. [...] ябашье совхозой мал[...]ай хүдэлмэришэд энэ жэ[...] үбэлжэлгые эмхитэй һай[...] эхилбэ гэхэдэ алдуу бо[...]гүй ха.

[...] түрүүн һү һаалиин [...]энүүдэй ажал хараад [...] Совхоздо 800 толгой [...] бии. Энэнь 4 фермэдэ [...]адаг. Түсэбэй ёһоор Сэ[...]ын совхоз гүрэндэ 13850 [...]тнер һү тушааха (тэрэнэй [...] центнерынь нэмэлтэ даа[...] болоно) байбал, тэрэнээ мянгаад центнерээр үлүүлэн дүүргээ һэн.

Һүнэй фермэнүүдэй дундаһаа Ехэ-Сагаанай МТФ-гэй коллектив онсо шалгарна. Энэ фермын хүтэлбэрилэгшөөр нүхэр Данзанова Долгор Дарижаповна хүдэлнэ. Фермын һаалишад 5949 центнер һү абажа, түсэбөө декабриин 4-дэ дүүргэбэ. Жэлэй түсэбһөө гадуур 300-гаад центнер һү тушаагаа.

Бүхы фермэдэ түсэбөөр хараалагдаһан 2270 килограммай орондо үнеэн бүриһөө 2392 килограмм һүн абтаа. Тус фермын һаалишан Васса Жуйкова даажа абаһан 19 үнеэнһээ хамтадаа 521 центнер һү һаажа, жэлэйнгээ түсэб 115 процент дүүргээ. Радна-Цырен Раднажапова 19 үнеэнһээ түсэбэй ёһоор 420 центнер һү абаха байбал, тэрэнээ 469 центнертэ хүргэбэ. Радна Данзанова 18 үнеэнһээ 416 центнер һү һаажа, даабаряа 101 процент дүүргээ. һаалишад Галина Ринчиндоржиева, Бимба Аюшеева, Бизья Раднаева, Мария Дашижапова гэгшэд тус тустаа һү һааха жэлэйнгээ даабарие 115—120 процент дүүргэһэн байна.

Ехэ-Сагаанай фермын һаалишадай амжалтанууд бэлээр туйлагдаһан бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, эдэнэй ажал хүдэлмэридэ нилээд түбэгтэй хүшэр сагууд дайралдаа. Уһанай үерэй үлэгдэлнүүд, ган гасуур ажал хүдэлмэридэнь ехэхэн һаад ушаруулаа. Тиибэшье энэ фермын һаалишад энэ жэлэй тааралжагүй сагай уларилые эмхитэй ажалаараа дабан гаража, жэлэйнгээ социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэбэд.

Совхозой Бэлюүгын отделениин Вершинскэ фермын коллектив һү һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн тухайгаа СССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан совхозой баярай суглаан дээрэ баяр баясхалантайгаар мэдээсээ һэн. Тус фермэ 4115 центнер һү һааха түсэбтэй байгаа. Тэрэнь 40 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдөө. Тус фермын коллективые республика дотороо мэдээжэ һаалишан Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадвашкина олон жэл соо ударидана.

— Надежда Лазаревна оролдосотой һайнаар хүдэлдэг юм. Коллективэйнгээ ажалые шадамар бэрхээр эмхидхэнэ,— гэжэ совхозой парткомой секретарь Максим Жамсаранович Шагдаров омогтойгоор хөөрэнэ. —Надежда Лазаревна һү абаха жэлэй түсэб үшөө намарай эхиндэ дүүргэһэн байгаа. Үнгэрһэн жэлдэ урзанданайхиһаа үлүү һайнаар хүдэлжэ гараа.

Вершинскэ фермын олонхи һаалишад һү абаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Тэдэнэй дундаһаа социалис мүрысөөндэ шалгарһан Раиса Цыбикова, Мария Нимаева, Клара Цыремпилова гэгшэдэй оролдосотой ажалые онсолон тэмдэглэмээр.

1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолые Сэлэнгын совхозой малшад һайшаан дэмжэһэн байна. Пэн түрүүлэн энэ тогтоолтой Вершинскэ һүнэй фермын коллектив танилсажа, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые баталан абаба. Үбэлжэлгын үедэ бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 1650 килограмм һү һааха гэжэ тэрэ уялга соонь хэлэгдэнэ. Тиихэдэ Надежда Лазаревна Тадвашкина нэгэ үнеэнһээ 1800 килограмм һү абаха зорилго урдаа табиһан байна.

Ж. БАДАЛАЕВ.

[Р]ЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДАЙ МАЛ АЖАЛАЙ [ПР]ОДУКТНУУДЫЕ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ЖЭЛЭЙ [ТҮ]СЭБЭЙ ХЭР ДҮҮРГЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1973 оной январиин нэгэнэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

[Ай]магууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Ноо-һон
[...]жанай	100,7	113	3,1 дахин	111
[...]үүрэй	103	95	137	92
[...]тын	100,3	117	—	—
[...]ын	102	107	110	103
[...]унын	93	9[...]	115	93
[...]райн	88	92	204	92
[...]аминай	108	111	—	101
[...]анскын	106	99,8	144	—
[...]энгын	94	97	114	87
[...]мхаанай	100,4	103	3,2 дахин	102
[...]агтын	107	95	154	96
[...]хар-Шэбэрэй	106	96	108	96
[...]ын	95	140	—	104
[...]байкалиин	103	100,4	100	—
[...]то-Байгалай	125	253	—	—
[...]энгын	90	97	22 дахин	95
[...]хэнэй	105	118	116	97
[...]ан-Үдын	105	100.8	149	95
[...]риин	95	99	189	82
[Ре]спублика бүхыдөө	102	100,8	142	97

УКАЗ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

Агаарай онгосо хүсөөр абаашаһанай түлөө хуулиин харюусалга тухай

Дотоодын ба уласхоорондын лининүүдээр ниидэлгые бүри аюулгүй болгохо, агаарай онгосонуудай пассажирнууд ба экипажай гэшүүдэй ами һаһа, элүүр энхые сахилга улам һайжаруулха зорилгоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **ниигэжэ тогтообо:**

1. Газар дээрэ байһан гү, али ниидэжэ ябаһан агаарай онгосые хүсөөр абаашабал, —

гурбанһаа арбан жэл хүрэтэр болзороор сүлөөгөө хаһагдан хэһээгдэхэ гэжэ тогтоохо.

Газар дээрэ байһан гү, али ниидэжэ ябаһан агаарай онгосые хүсөөр абаашаа һаа гү, али хүсөөр абаашахын тула, тиимэ судные буляан эзэмдээ һаа, хүсэ хэрэглэбэл, хэрэглэхээр занабал, үгышье һаа, агаарай онгосые аварида оруулаа һаа гү, али ондоо хүндэ хойшолонгуудые ушаруулаа һаа, —

зөөриинь конфисковалагдахаар гү, али тиихэгүйгөөр табанһаа арбан табан жэл хүрэтэр болзороор сүлөөгөө хаһагдан хэһээгдэхэ.

Энэ статьягай нэгэдэхи, хоёрдохи частьнуудаар хэһээгдэхэ гэмтэ ябадал гаргабал, тэрээнһээ уламжалан хүнэй үхөө һаань гү, али хүндэ гэмтэлэй тохёолдуулагдаа һаань, —

зөөриинь конфисквалалгатайгаар найманһаа арбан табан жэл хүрэтэр болзороор сүлөөгөө хаһагдан хэһээгдэхэ гү, али зөөриинь конфисковалалгатайгаар саазалагдаха.

2. Тус Указай нэгэдэхи статьягаар хэһээгдэхэ тиимэ гэмтэ ябадалнуудые уридшалан найдуулангүй далдалаа һаа, —

табан жэл хүрэтэр болзороор сүлөөгөө хаһагдан хэһээгдэхэ гү, али нэгэ жэл хүрэтэр болзороор заһан заларуулха хүдэлмэри хэхэ.

3. Тус Указай нэгэдэхи статьягаар хэһээгдэхэ гэмтэ ябадал гаргаа һаа, тиимэ гэмтэ ябадалай бэлдэгдэжэ байһые мэдэмсээрээ гү, али үйл эдэгдэһэн хойнонь мэдээсээгүй һаа,—

гурбан жэл хүрэтэр болзороор сүлөөгөө хаһагдажа гү, али нэгэ жэл хүрэтэр болзороор заһан заларуулха хүдэлмэри хэжэ хэһээгдэхэ.

4. Энэ Указтай зохилдуулан, союзна республиканудай хуулида шухала нэмэлтэнүүдые оруулхыень союзна республиканудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ дурадхаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1973 оной январиин 3.

ТАРЯАШАДАЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

РСФСР-эй хара хүрьһэгүй зонын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй агрономическа зүблөөн

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ газар тараалангай ба мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхын, бэлэдхэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөн мүнөө орон дотор хаа хаанагүй дэлгэржэ байнхай. Ажахы бүхэн, таряашан, малшан бүхэн энэ патриотическа хүдэлөөндэ эзэлхэ һууриия тодорхойлно.

Хүдөөгэй эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй, хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолго хүсэлэлгэнь СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой тухай элидхэл соогоо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй табиһан зорилгые бэелүүлгэдэ: «Партиин тодорхойлһоной ёһоор, манай хүдөө ажахые мүнөө сагай техникын арга боломжонуудта, коммунис байгуулалтын эрилтэнүүдтэ үнэхөөрөө харюусахаар хэм хэмжээндэ хүрэтэр хүгжөөхэ» хэрэгтэ зорюулагдана.

Ороохо таряа бүри ехээр ургуулжа абаха, гүрэндөө худалдаха, РСФСР-эй хара хүрьһэгүй нютагуудай колхозууд, совхозуудтахи малай тэжээл элбэгжүүлхэ асуудалнууд январиин 3-да Москвада нээгдэһэн зональна агрономическа зүблөөнэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаа. Россиин хара хүрьһэгүй нютагуудай областьнууд болон автономито республиканудай ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрдэмтэд, партийна, Соведүүдэй ба ажахын зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд эндэ суглараба.

Хара хүрьһэгүй нютагууд хүдөө ажахын ехэ район болоно. Эндэхи 29 область ба автономито республиканудай колхозууд, совхозуудта 50 гара миллион гектар хүдөө ажахын эдлүүриин газар бии юм. Дэлхэй дээрэхи таригдадаг хара тарянай хахад шахууинь эндэ ургуулагдана, РСФСР доторхи лёной тарилгын 95 процент шахууинь, хартаабхын 50 гаран процентнь, овощой тарилгын гурбанай нэгэ хуби шахууинь эндэ байдаг. Мал ажал хүдөө ажахын удельнэ хэмжээнэй нилээд ехэ хубиие эзэлнэ.

ВАСХНИЛ-ай вице-президент, академик **В. Д. Панников** хара хүрьһэгүй нютагуудай колхозууд, совхозуудта ороохо таряа, үбһэ тэжээл саашадаа бүри ехээр ургуулжа абадаг болохо хэмжээнүүд тухай элидхэл хэбэ.

Тульска областиин Щекинскэ районой «Новая жизнь» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **И. М. Семенов**, хара хүрьһэгүй зонын түбэй районуудай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай директор, профессор **Г. В. Гуляев**, Чувашай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо, Социалис Ажалай Герой **Е. И. Васильева**, Московско областиин «Звенигородский» совхозой директор **К. Т. Пышкин**, Кировскэ областиин Куменскэ районой «Красный Октябрь» колхозой агроном **В. Н. Гагаринова** болон бусад элидхэл тушаа үгэ хэлээ.

Зүблөөн гурбан хоногто үргэлжэлхэ.

(ТАСС).

МАЛШАДАЙ ЭРИЛТЭДЭ—ҮДЭР БҮРИИН АНХАРАЛ

ХЭМЖЭЭН ХАРААЛАГДАБАЛ, ХЭРЭГ ДҮҮРЭЭ ГЭҺЭНШҮҮ

Республикымнай колхоз, совхозуудай, фермэ гүүртэ, отарануудай коллективүүд, малшан, хонишон, гахайшан, шубуушан бүхэн ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй хүндэлэлдэ абаһан уялгынгаа дүүргэлтые согсолжо, үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые абана.

Энэ жэлэй үбэлжэлгэ урдынхида орходоо онсо харюулсалгатай, бэрхэтэй. Үнгэрһэн, хабар зунай һарануудта ган гасуур байжа, ажахынууд түсэбөөр хараалһан үбһэ тэжээлээ хүсэд бэлэдхэжэ шадаагүй. Гадна гараад байһан шэнэ жэлнай табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид бэелүүлгын шиидхэхы жэл боложо үгэхэ байна бшуу Ушар иимэһээ бии байһан тэжээлээ ашаг үрэтэйгөөр гаргашалжа, үбэлжэлгээ гарзагүйгөөр дабахаһаа гадна, һү, мяха, үндэгэ, нооһо бүри ехээр абажа, гүрэндэ улам ехээр худалдаха гэһэн зорилго үйлэдбэриин коллектив, малшан бүхэнэй урда табигдана. Эдэ зорилгонууд малшадай хүсэлэл оролдолгоор, эршэтэ ажалаар туйлагдаха байһаниинь булта мэдээжэ. Тиимэһээ үбэлэй янгинама хүйтэндэ эртэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшын харанхы болотор хээрэ газаа ажаллажа гарадаг малшад тухай онсо анхарал хандуулха гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд, хангалгын албанай эмхи зургаануудай мүнөөдэрэй нэгэдэхи номерой асуудал болоно.

Энэ талаар Бэшүүрэй аймагта юун хэгдэжэ байнаб, малшадай культурна ажаһуудалай үдэр бүриин эрилтэ хэр һайнаар хангагданаб? Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, амарха һайн эрхэ байдал малшадта байгуулагдаа гү гэжэ шалгабабди.

Малшадта ошохоһоо урид аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной правлениин түрүүлэгшэ И. Н. Сидоров, аймгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша Ц. Ц. Цыренов гэгшэдтэ хандажа, малшадай культурна ажаһуудалай эрилтэ хангалга хэр гээшэб гэжэ һонирхобобди. «Яһала һайн даа. Хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Хэрэгтэй болохо эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд багзада асарагданхай, автолавкануудта үгтэжэ байдаг. Холын малшадай үдэр бүриин эрилтэ хангалгада 6 автолавка, нүүдэл хоёр клуб, 7 агитбригада ажаллана. Урид колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацитай зүбшэжэ зохёоһон график соогоо малшадта ошожо, хэрэгтэй болоһон зүйлөөр хангажа байдаг» гээд Иван Николаевич, Цыбикжап Цыренович хоёр тоб байса хэлэбэд.

Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз эбэртэ бодо мал, гахай, шубуу олоор үсхэбэрилжэ, ашаг шэмэ ехээр абадаг, бэлэдхэдэг томохон ажахы юм. Гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха жэлэй дээшэлүүлэгдэһэн даабаряа үлүүлэн дүүргэнхэй. Үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1220 килограмм һү һааха гэһэн уялга абанхай. Һаалиин дүрбэн фермэдэнь һаалишадаар 40 хүн хүдэлдэг. Үхэршэд, тугалшад, тэжээлэй цехтэ болон хамһабарии бусад хүдэлмэридэ ажалладаг хүнүүдые тоолохо болоо һаа, зуу һайса гаран хүн болохо. Совхоз соогоо түрүү гэжэ тоологдодог һаалиин 2-дохи фермэдэ ерэбэбди. Эндэ арбан һаалишан ажаллана. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, үбэлэй һаранаудта үнеэн бүриһөө 1225 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн уялга абанхай. Малай байра үбэлжэлгэдөө яһала һайнаар бэлдэгдэбэшье, харин малшадай культурна ажаһуудалай эрилтэ хангалгада ямаршье анхарал хандуулагдаагүй гэжэ сэхэ руунь хэлэлтэй. Улаан булангынь хүдэлнэгүй, тэндэнь хүйтэн. Харуулан ойлгууламжын материалнууд: һаалишадай абаһан социалис уялганууд, хүдэлмэриин дүн, тэжээлэй рацион гэхэ мэтэ һү тушаан абадаг пункт соонь үлгөөтэй. Тэндэнь хүйтэн, хүнэй һууха һандали, стулнуудшье үгы.

— Би 12-дохи жэлээ эндэ таһалгаряагүй һаалишанаар хүдэлжэ байнаб. Үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааха жэлэйнгээ уялга декабриин эхээр дүүргээ һэм. Үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1250 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаб гэһэн уялга абанхайб. Бидэ һаалишадта һайнаар хандаад, үдэр бүриимнай ажалые хэрэгтэй юумээр хангаад байгаа һаань, бүришье урма зоригтойгоор хүдэлхэ һэмди. Жэл бүри иимэгшэ. Үглөөнэй 5 часһаа үдэшэ орой болотор саг үргэлжэ фермэ дээрээ ажалладагбди. Аймагай түб гү, али тосхонойнгоо магазинаар ябажа, хэрэгтэй юумээ худалдажа абаха арга сүлөө гарадаггүй. Пятница бүхэндэ автолавка ерэхэ гэһэн график бии юм. Тэрэ үглөөниинь гэрһээ мүнгөө абаад, ажалдаа ерэхэдэшни, автолавка байхагүй,—гэжэ үнинэй һаалишан А. Н. Астрихинская гэмэрнэ. — Автолавка энээ руу хаа-яа харагдахадаа, тосхоной дунда байжа, һайн һайн эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээ бултыень наймаалжархёод, эндэ ерэжэ, дэбтэртээ фермые даагшын гар табюулаад бусашадаг,—гээд, хөөрэлдөөндэ һаалишан В. Ф. Панькова оролсобо. Эндэ ажаллажа байһан малшад, һаалишадтай хөөрэлдэхэдэ, тэдэнэй культурна ажаһуудалай эрилтэ гүйсэд хангагданагүй гэжэ эли болоно. Жэшээнь, автолавкада дабһан, зуруулһаа эхилээд, дулаан бээлэй, малгай, хүүртиг, кофто, ретуза, плати гэхэ мэтэ зүйл огто байдаггүй. Сагаан талха хэдэн заяанайшье хараагүй. Ноябриин 7-ной һайндэрөөр тосхоной айл бүхэндэ миил 5 килограмм талхан үгтэһэн. Агитбригадын ерэжэ наада харуулһые, агитатор, политинформаторнуудай хөөрэлдөө үнгэргэһые һаалишад, малшад һананагүй. Харин эндэхи, Поселиин соёлой байшангай дэргэдэхи, агитбригада аймаг соогоо эгээл һайнаар хүдэлмэрилдэг юм гэжэ бидэндэ соёлой таһагые даагша Ц. Ц. Цыренов магтаа һэн. Совхозой һаалиин бусадшье фермэнүүдтэ баһал иимэрхүү.

Ажахыда гахайн хоёр фермэ бии юм. Тэрэнэй нэгэниинь Бардаковска гэжэ газарта байрланхай. Эндэ 1240 гахай шахан таргалуулагдадаг. Эды олон гахайнуудые гурбан эхэнэр гэрһээ үдэрөөр ябажа харууһалдаг. Харуулшанай, кочегарай хонодог, амардаг, гахайшадай үдэрэйнгөө эдеэ хоол бэлдэдэг, амардаг нэгэ муухан гэр тэндэнь табигданхай. Тэрээн соонь муухай, сагаадаггүй, пеэшэнгынь эбдэрхэй, гэрээр дүүрэн утаа уняар. Харуулан ойлгууламжын нэгэшье материал харагданагүй.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Республикын колхозуудһаа, гүрэнэй ажахынуудһаа адууһа мал, шубуу болон һү байра дээрэнь тушаан абадаг болохо гуримда орохо тухай

Колхоз болон совхозуудтай промышленна предприятинуудай холбоо барисаа хүгжөөхэ, автомобильна транспорт ба ажалай арга боломжонуудые һайнаар ашаглаха, мүн мяханай болон һүнэй промышленностиин предприятинуудай ажалые жэгдэ һайнаар ябуулха зорилгоор, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлэн, КПСС-эй обком, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет 1973—1975 онуудай туршада ажахынуудһаа адууһа мал, шубуу болон һү байра дээрэнь тушаажа абадаг болохо гэжэ тогтоогоод, тэрэниие бэелүүлхэ хэмжээнүүдые баталһан байна. Тэрэнэй ёһоор, 1973 ондо Бэшүүрэй, Яруунын, Хэжэнгын, Хоринн аймагуудай ажахынуудһаа адууһа мал, шубуу, Загарайн, Кабанскын, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудһаа һү байра дээрэнь тушаажа абадаг болохоор хараалагдаа. Бусад аймагуудай ажахынуудта энэнь 1974, 1975 онуудта бэелүүлэгдэхэ болонхой.

Нимэ шэнэ гуримда орохын тула Буряадай мяханай болон һүнэй промышленностиин нэгэдэлнүүд (нүхэд Шитиков, Дамбуев) республикын Хүдөө ажахын министерство, совхозуудай нэгэдэл болон хүдөө ажахын трестнүүдтэй, мүн партиин райкомуудтай болон аймгүйсэдкомуудтай хамта энэ декабрь һарада бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэхэ болоно.

Адууһа мал, шубуу болон һү ажахынуудһаа байра дээрэнь тушаан абадаг гуримда орохын тула мяханай болон һүнэй промышленностиин предприятинуудые, бэлэдхэлэй эмхи зургаануудые тусхай автомашинануудаар хангаха, колхозуудта, гүрэнэй ажахынуудта тиимэ тусхай машинануудай ябаха һайн харгы, ашаа тээхэ, буулгаха, шала бэлдэхэ, мүн тэндэ һү һэбэрээхэ, хадагалха түхеэрэлгэнүүдые тодхохо хэрэгтэй. Тэрээнгүйгөөр шэнэ гуримда оргдохогүй байна.

Адууһа мал, шубуу болон һү тушаан абаха нимэ шэнэ гуримда оруулагдаха болоһон ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдтэ, илангаяа зуһалангуудта ошохо һайн харгы, ашаа тээхэ, буулгаха шала, һүнэй лаборатори хүсэд түхеэрэлгэтэйгээр бэлдэхэ талаар республикын Хүдөө ажахын министерство, совхозуудай нэгэдэл, хүдөө ажахын трестнүүд болон аймгүйсэдкомууд уялгалагдаһан байна. Гадна лаборантнуудые, мал, шубуу, һү тушааха тусхай мэргэжэлтэдые, мүн холодильнигуудай түхеэрэлгэнүүдэй мастернуудые һурган бэлдэхэ хүдэлмэри ябуулагдаха юм.

1973—1975 онуудай туршада өөһэдынгөө мэдэлэй авто-заһабарилгын предприятинуудта мяханай болон һүнэй промышленностиин нэгэдэлэй предприятинууд ба эмхи зургаануудай захилаар ашаанай автомашинануудые капитальнаар заһабарилха, тусхай автомашинануудынь һаадгүйгөөр хүдэлгэхын тула хэрэгтэй запчастьнуудаар хангаха эрилтэ энэ тогтоолоор республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ (нүхэр Довгань) табигдаа. Тэрэшэлэн шэнэ гуримаар адууһа мал, шубуу, һү гүрэндэ тушааха болоһон колхозуудта, гүрэнэй ажахынуудта һү хүргэн һэбэрээхэ, хадагалха, шэгнэхэ, мүн цистернэнүүдые угааха хүсэд түхеэрэлгээр хангаха эрилтэ «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ табигдаа. Мүн тэдэнэр республикын колхозуудта, гүрэнэй ажахынуудта, үнеэ һаадаг машинануудта, һү хүргэдэг түхеэрэлгэнүүдтэ техническэ харууһалга хэхээр уялгалагдаа.

Мал, һү зөөдэг тусхай автомашинануудые саашадаа «Бурмясопром» нэгэдэлэй, «Скотпром» трестын, һүнэй промышленностиин предприятинуудай захилаар, гансал энэ хэрэгтэ ябуулхаар Буряадай транспортын управлени (нүхэр Ануев) уялгалагдаһан байна.

ОЙН БАЯРАЙ ТЭМДЭГТЭ ХҮРТЭГШЭД

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРӨӨБДИ

Табан жэлэй хоёрдохи жэлэй туршада эгээл һайн үрэ дүн, ехэ амжалта туйлаһан коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Ойн баярай хүндэлэлэй тэмдэгтэ хүртэбэ. Эдэнэй тоодо манайшье коллектив оролсонхой.

Манай коллективүүдтэ баярай суглаанууд үнгэргэгдэжэ, жэлэй үнгэрһэн һарануудай үрэ дүн согсологдобо. Хүдэлмэриин дүнгөөр түрүүлжэ гараһан коллективүүд, үйлэдбэриин түрүүшүүл элирүүлэгдээ.

Манай коллективүүд энэ жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Нэгэдэлэй хэдэн филиалай, цехүүдэй хүдэлмэришэд ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ шэнэ амжалта туйлаа. 1-дэхи филиалай бетонэй холисо хэдэг цехэй коллектив жэлэй түсэбые 11 һара соо дүүргээд, даабариһаа гадуур 315 кубометр бетон, бетоной холисо бэлдэжэ, барилгын талмайнуудта эльгээгээ.

Коммунис ажалай ударник, бригадир Е. Е. Трифоновэй даадаг бетонщигуудай бригада 11 һарын туршада жэлэй түсэб дүүргээд, даабариһаа гадуур 350 кубометр хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилһэн байна. Мүн тус филиалай холисо бэлдэдэг узелай коллектив эмхитэй һайнаар ажаллажа гараа. Энэ коллектив жэлэйнгээ даабарине болзорһоонь мүн лэ нэгэ һараар урид дүүргэһэн юм.

1-дэхи филиалай коллектив продукци худалдаха жэлэй түсэбые декабриин 12-то дүүргээд, даабариһаа гадуур 29 мянган түхэригэй продукци худалдаа. 3-дахи филиалай хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдэй полигон табан жэлэй хоёрдохи жэлые мүн лэ амжалтатайгаар түгэсхэбэ.

Үйлэдбэриин нэгэдэлэй олон коллективүүд социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. 4-дэхи филиалай дархалалгын цехэй, гол предприятиин бетоной холисо хэдэг цехэй коллективүүд ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байна.

Үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллектив хамта дээрээ һайнаар ажаллажа, ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн байна. Амжалта өөрөө ерэдэггүй гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ филиал, цехүүдэй хүдэлмэришэд ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсоходоо, арга боломжонуудаа хаража үзэһэн, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ онол арга хэрэглэхэ гэжэ шиидэһэн байна. Социалис мүрысөө аша туһатайгаар дэлгэрүүлһэнэй, тэрэнэй нүлөө дээшэлүүлһэнэй, үрэ дүнгүүдыень саг соонь согсолжо, бүгэдэндэ мэдээжэ болгожо байһанай ашаар амжалта туйлагдаа гэхээр.

Коллективүүд ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые согсолон харадаг, шэнжэлдэг болоо. Тиихэдэ ямар арга боломжын хэрэглэгдэнгүй үлэһэниие, ямар алдуу, дутагдалай бии байһаниие элирүүлнэ. Ажалдаа шүүмжэлхы ёһоор хандахада, хэзээдэшье аша туһатай байдаг. Манай коллектив социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые согсолжо, амжалтаяа арьбадхаха арга замуудые хараалжа байна.

В. КУДРЯШОВА,
«Буржелезобетон» нэгэдэлэй таһагай начальник.

Пропагандистнууд һуралсана

Партиин Улаан-Үдын Советскэ райкомой пропаганда ба агитациин таһаг пропагандистнуудай семинар һаяхан үнгэргэбэ. Пропагандистнууд республиканска библиотекын библиографическа таһагые даагша **Т. Г. Карасева**, Улаан-Үдын багшанарай училищиин багша **И. Д. Борькина** гэгшэдэй элидхэлнүүдые түрүүшээр шагнаа. Элидхэл хэгшэд библиографическа литература яажа хэрэглэхэ, шагнагшадай өөһэдөө материалаа бэлдэхэ хүдэлмэри яажа өмхидхэхэ тухай суглаарагшадта хөөрөө.

Философиин эрдэмэй кандидат, Буряадай багшанарай институдай доцент **З. Н. Цыдыпова** «Гүрэн ба анги тухай марксистско-ленинскэ һургаал», «Социальна революци» гэһэн темэнүүдээр түүхын материализм (истмат) заадаг пропагандистнуудтай хэшээлнүүдые үнгэргөө.

Буряадай багшанарай институдай философи ба научна коммунизмын кафедрын ассистент **Т. Б. Богомолов** мүнөө научна коммунизм заадаг пропагандистнуудта «Мүнөөнэй үе саг — капитализмһаа социализмда орохо үе саг», «Империализмын мүнөө үеын шатадахи зүрилдөөнүүдэй хурсадалга», «Хүдэлмэришэн ангиин революционно хүдэлөөн» гэһэн темэнүүдые тодорхойгоор тайлбарилжа үгөө.

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулиин пропагандист **А. В. Юхлин** «Социализм ба наци» гэһэн темээр нэмэл хэшээл үнгэргөө. Тэрэ хэшээл тухай семинарта байлсаһан пропагандистнууд һанамжа дурадхалаа оруулжа, сэгнэлтэ үгөө.

Манай корр.

МИНУТА БҮХЭНИИЕ АШАГТАЙГААР

АЖАЛАЙ нэгэ минута хэр ехэ гээшэб? Энээндэ нэгэ үгөөр гү, али аб адляар харюусаха хүнүүд үсөөн байха. Юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэд ажалай сагай, минутын үнэ сэн һайн мэдэдэг болонхой, тиимэһээ тэрэниие сэгнэдэг, ашагтайгаар хэрэглэхые бодомжолдог. Зүгөөр минута ээлтэй юм бээз, энэ саг соо ехэ юу бүтээжэ орхихо гээшэб гэжэ тоолодог хүдэлмэришэд үшөөл олон. Ажалай минута бүхэниие хэр хэрэглэжэ, сэгнэжэ шаданабибди, тэрээгээрнь минутын үнэ сэн тодорхойлхош.

Ажалай бүхы 8 часай туршада, бүхы халаан соогоо бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха гэжэ тэмсэжэ байгаа коллективүүд минута бүхэниие сэгнэдэг, тоолодог болонхой. Жэшээлхэдэ, түмэр замай Улаан-Үдын отделениие абаад үзэе. Эндэ локомотив, вагонуудые, мүн ажалдаа хэрэглэдэг түхеэрэлгэ, машина, механизмуудые хараалагдаһан нормоһоо нэгэшье минутаар үлүү миин байлгахагүй гэһэн тэмсэл үргэнөөр дэлгэрээ.

Машинистнүүд, тэдэнэй туһалагшад, мүн диспетчернүүд поезднуудые түргэнөөр ябуулха, станци, участогуудта үлүү ехээр байлгахагүй гэжэ оролдоно. Энээнэй ашаар локомотивуудые сүүдхэдээ 1000 километртэ гүйлгэхэ мүрысөөн отделени дотор үргэнөөр дэлгэрээ. Вагон, механизмуудай миин байлгагдаха сагые ехээр хорооход, ашаа тээхэ, буулгаха ажалые һайнаар эмхидхэжэ, вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ талаар ехэ тэмсэл ябуулагдана.

Эдэ бүгэдэ хадаа ажалай сагые, тэрэнэй минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэхэ мүрысөөнэй нэгэ таһаршагүй хуби болонхой. Түмэр замшад ажалай сагай үнэ сэн, удха шанар һайн мэдэдэг гээшэ. Тэдэнэй үйлэдбэри ганса часаар бэшэ, харин минутаар тодорхойлогдодог. Поезднуудай ябаха гурим, арадай ажахын хэды зэргын ашаанай түмэр замаар шэрэгдэхэ байһаниинь эртээнһээ хараалагдана ха юм.

Вагонуудай эрьесэ һаатуулаа, хожомдуулаа һаа, ашаглалгын гаргаша ехэ болодог гэжэ түмэр замшад һайн мэдэрнэ. Поезднуудай ябасые хараалагдаһан сагһаань нэгэ минутаар хожомдуулаа, һаатуулаа һаа, транспортда хоёр түхэриг шахуу үлүү гаргаша хэгдэхэ.

Түмэр замай электрижүүлэгдэжэ, ашаа буулгаха, ашаха ажалай оньһожоруулагдажа байгаа мүнөө үедэ локомотив, вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ гэһэн эрилтэ ехэ удха шанартай болоо. Энээниие элирүүлхын тула нэгэ нимэ тоо дурдамаар. Хэрбээ вагонуудай эрьесые нэгэ минутаар түргэдхэбэл, 235 вагон сүлөөлжэ, арадай ажахын элдэб ашаа тээхын тула предприятинуудта эльгээжэ болохо байна. Энэ хадаа продукци үйлэдбэрилгын улам сэхэдхэгдэжэ байгаа мүнөө сагта ехэ удха шанартай. Гадна мүнгэн дээрэ абажа тоолоходо, түмэр замай гаргаша орон дотороо 58 мянган түхэригөөр бага болгогдохо юм. Түмэр замда минутын бодото үнэ сэн нимэ ехэ болоно бшуу. Тиимэһээ эндэ минутые сэгнэхэ, зүбөөр хэрэглэхэ бодото тэмсэл ябуулагдана.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллективүүд вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлажа байна. Байгша оной гурбан кварталай туршада вагонуудай эрьесэ жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанһаа 2,2 часаар, харин нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада аяар 5 часаар түргэдхэгдэһэн байна. Поезднуудые түргэнөөр ябуулдаг болоһоной ашаар вагонуудай эрьесэ нэгэ часаар түргэдхэгдөө.

Ямар аргаар нимэ һайн үрэ дүн туйлагдааб?

Вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ, ажалай сагые зүбөөр хэрэглэхэ гэһэн мүрысөөндэ отделениин бүхы хүдэлмэришэд, албатан хабаадалсана. Машинистнүүд, диспетчернүүд отделениин бусад албатанай туһаламжаар поезднуудые түргэнөөр ябуулдаг болоо. Станцинуудта, участогууд хоорондо поезднуудые зогсоохо, миин байлгаха ушар үсөөрөө. Отделениин станцинууд, мүн хүршэ отделенинүүдэй диспетчернүүдтэй һайн холбоо барисаан байгуулагдажа, поезднууд аян замда һаатангүй ябуулагдана. Вагонуудые ашаглаха, поезднуудые ябуулха тодорхой һайн, эртээнһээ баримталагдаһан хэмжээн хараалагданхай.

Ажалай сагые зүбөөр хэрэглэхэ тэмсэлдэ диспетчернүүдэй дүүргэдэг үүргэ тон ехэ юм. Тэдэнэй минута бүхэниие сэгнэдэг, поезднуудай ябаса гуримшуулха гэжэ хододоо оролдожо байбалынь, поезднууд аян замдаа һаатахагүй юм. Отделениин олонхи диспетчернүүд өөһэдынгөө уялгада харюусалга ехэтэйгээр хандана.

Николай Правдин, Иван Герасимович, мүн бусад олон диспетчернүүд ажалай минута бүхэниие үндэрөөр сэгнэдэг болоо. Нүхэд Правдин Герасимович хоёрой халаанда поезднуудай ябаса нэгэшье һаатуулагдаагүй. Эдэнэр жэлэй 3 кварталай үрэ дүнгөөр түрүү һуурида гараа. Тэдэнэр электровозуудые бушуу түргэнөөр ябуулжа, вагонуудай эрьесэ горитой ехээр түргэдхэһэн байна. Гурбан кварталай үрэ дүн согсолходо, эдэ диспетчернүүд халаан бүхэндөө 1000 вагон болзорһоо урид сүлөөлхэ арга хангаһан.

Отделениин коллективүүд вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ арга боломжонуудые элирүүлэн хараална, шэнэ онол арга хэрэглэнэ. Ашаа шэрэлгые тусхай маршрудай ёһоор эмхидхэхэ гурим нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Нэгэ газарта хүргэгдэхэ ашаа шэрэхэ поезд бүридхэгдэнэ. Сүлөө болоһон вагонуудта ондоо ашаан ашагдажа бусаагдадаг болоо. Тальцы станциин хүдэлмэрилэгшэд энэ гурим үргэнөөр хэрэглэнэ. Тиигэжэ Байкальск станцида модон урдынхиһаа һураггүй түргэнөөр хүргэгдэдэг болоо. Тэндэһээ ондоо ашаан тээгдэжэ, вагонуудые хооһоор гэдэргэнь бусааха ушар зайсуулагдаа. Энээнэй ашаар вагонуудые хооһоор ябуулга 10 процентээр хороогдобо. Хэрбээ станци бүхэнэй коллектив сүлөө болоһон вагонуудта тэрэ дарыдань ашаа ашаад ябуулдаг болобол, вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ талаар бүри һайн үрэ дүн туйлаха байгаа.

Түмэр замшадай бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглээд, поезднуудые бушуу түргэнөөр ябуулха арга олоод байгаа һаань, арадай ажахыда ехэ ашагтай ха юм. Вагонууд һайнаар хэрэглэгдэхэ, арадай ажахын элдэб ашаан ехээр шэрэгдэхэ байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ,
манай штатнабэшэ корр.

Малшадай эрилтэдэ—үдэр бүриин анхарал

ХЭМЖЭЭН ХАРААЛАГДАБАЛ, ХЭРЭГ ДҮҮРЭЭ ГЭҺЭНШҮҮ

«Победа» колхозой эхэ хонидой хоёр отара Халтус гэжэ газарта байрланхай. Эндэ 1200 гаран хонидые дүрбэн хүн харууһална. Хонишод зууһаа 90 хурьга, хонин бүхэнһөө 4,8 килограмм ноохо абаха гэһэн дайшалхы зорилго урдаа табинхай. Тэдэнэр тосхонһоо хэдэн арбаад километр холо ажаһууна, ажаллана. Хонишодтой хөөрэлдэхэдэ, худалдаа наймаанай, элүүрые сахилгын, соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэ баһал гомдолтой. Ажалайнгаа һүүлээр аятай зохидоор амарха һайн эрхэ байдал тэдээндэ олгогдоогүй. Хэдэн һарын туршада үргэлжэ керосин лаампатай байһанаа нэгэ хэдэн хоногой зайн галтай болоо. Үдэшэндөө сэнхир экран харахаяа байтагай радио шагнаха аргагүй. Агитатор, политинформаторнууд, агитбригадын артистнар айлшалжа, һонирхолтой наада харуулнагүй, хөөрэлдөө үнгэргэнэгүй. Автолавка саг соогоо ерэнэгүй. Автолавкын жолоошон-наймаалагша Г. Д. Конечных гэгшэ хонишодой захил дүүргэлгэдэ элдэб шалтаг бариад, дүүргэхые оролдоногүй. Холодильник, дулаан бээлэй, арһан хүүртиг, эдеэ хоолой зүйлнүүдые асаржа наймаалыш гэһэн гүйлтадань: «Баазадамнай тиимэ эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд байдаггүй» гэһэн шалтаг баридаг гээд хонишод мэдүүлнэд.

— Үнгэрэгшэ понедельниктэ автолавка ерэхэ аад, хоёр хонобо. Мүнөө болотор үгы даа. Ходол тиимэгшэ, — гэжэ ахалагша хонишон К. Ф. Фалилеев хэлэнэ.

Тус ажахын хонин ажалһаа жэл бүри олзо ехээр оруулдаг юм. Харин хонишодой отара бүхэндэ хямда сэнтэй телевизор абажа үгэхэе юундэ харамнана гээшэб гэжэ һанамаар. Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудай отара бүхэндэ үдэшэндөө сэнхир экран яларжа, хонишод холо, ойрын һонинуудые дуулажа, нюдөөрөө хаража байдаг заншалтай. Бага куналейнхид хүршэнэрһөө юундэ гээгдэхэ болооб гэжэ асуултай.

Малшадай культурна ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар «Дружба» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, коммунистнууд зарим тэды оролдолго гаргаа гэжэ хэлэлтэй. Колхозой һаалиин дүрбэн фермэнүүдтэ, эхэ хонидой хори гаран отарануудта ажаллажа байгшадта хамтын халуун эдеэн бэлдэгдэнэ. Тиигэжэ һаалишад, малшад, хонишод үдын хоол барихаяа гэртээ ошонгүй, ажал дээрээ халуун эдеэгээр хангагдана. Эдеэ хоолойнь үнэ сэн 50 процентээр доошолуулагданхай. Гэбэшье малшадай үдэр бүриин эрилтэ хангалгада олохон дутагдал үзэгдэнэ. Жэшээнь, Хуурай-Горхоной, Хаягай һаалиин фермэнүүдтэ, Ара-Хэрээтын хажууда түбхинэһэн эхэ хонидой комплексно бригадада автолавка, ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай автомашина, агитбригада, кино ерэдэггүй.

— Эндэ эхэ хонидой дүрбэн отара байрланхай. Бүхыдөө 30 гаран хүн ажалладаг. Томохон коллектив гэжэ һанан гэһээ автолавка сэхэ манда хүрэжэ ерэдэггүй. Тосхоной тэгэндэ үйлсэдэ байжа, үнэтэй шухаг эд бараа, эдеэ хоолойнгоо зүйлнүүдые наймаалжа дууһажархёод, хонишодто хүрөөб гэжэ дэбтэртээ гар табюулһаар, Бэшүүр руу гүйлгэшэдэг заншалтай. Хонишодой дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагдадаггүй. Агитатор, политинформаторнуудые харадаггүйбди. Шэнэ жэлэй уялгашье абтаадүй. Суглааншье болоодүй байһаар, — гэжэ ахалагша хонишон Б. Б. Тугутов гомдоно. Колхозойнгоо хонин һүрэг олошоруулгада 12 жэл соо таһалгаряагүй ажаллажа байһан үбгэн хонишоной гомдолдо ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхарха бээз гэжэ һанагдана.

Бэшүүрэй совхозой малшадай зүгһөө мүн лэ олохон гомдолнууд ороно. Жэшээнь, Дабаатын һаалиин фермэдэ автолавка арба гаран хоног соо нэгэшье дахин ерээдүй байһаар. Гэнэ боложо хүрөө болоходоо, автолавкын жолоошон-наймаалагша А. И. Афанасьевта малшадта хэрэгтэй дулаан хубсаһан огто байдаггүй. Мүн фермэдэнь улаан булан хүдэлнэгүй. Тэрэнь һү тушаан абадаг пункт соогоо. Тэндэнь аптекэшье байхагүй. Тиихэдэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заганайадагай һаалиин фермэдэхи улаан буланда заримдаа хахад һара соо кино харуулагданагүй. Ходол хаалгатай байдаг. Тэндэнь газетэ, журнал, нүүдэл библиотечкэ, шатар, даам гэхэ мэтэ байдаггүй. Лекци, хөөрэлдөөншье үнгэргэгдэдэггүй.

Аймагай алишье ажахынуудай малшадта хүрэхэдэ, культурна ажаһуудалайнь эрилтэнүүд мууса хангагдана гэжэ элирнэ.

Ушар иимэһээ үбһэ тэжээлээр дутамаг үбэлжэлгын бэрхэтэй энэ үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, хүсэ шадалаа гамнангүй, үдэр бүриин бэрхэшээлнүүдые дабан, эршэтэйгээр тэмсэжэ байһан малшад, хонишод, гахайшад, шубуушад тухайгаа аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд болон хангалгын албанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд гол анхаралаа хандуулха, үдэр бүриинь эрилтэ хүсэд хангаха хэрэгтэ шухала хэмжээ абаха бээз гэжэ һанагдана.

В. БОРИСОВ,
аймагай «Бэшүүрэй таряашан» газетын хүдөө ажахын таһаг даагша.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

— Үбэлжэлгэдөө эндэ бууһаар хоёр һара болообди. Энэ үе соо автолавка, кино, агитаторнууд, врачнар нэгэтэшье ерээгүй. Телевизорһээ байха, радиоприемниггүйбди. Дэлхэй дээрэ, орон, республика соогоо юунэйшье боложо байһые саг соонь дуулаха аргагүйбди. Би коммунист һэн тула коллектив соогоо газетын һонинуудые уншажа үгэгшэб. Һургуули һудараар бага хүм, — гэжэ кочегар Л. И. Паньков хэлэнэ.

Гахайшад гахай бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхэдээ 450 граммаар дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абанхай. Харин хэнтэйшье мүрысэнэгүй. Совхоздонь гахайн хоёр фермэ бии юм. Хоорондоо мүрысэдэг, дүй дүршэлөө халан абалсадаг һаань, ехэл һайн байгаа. Теэд тиимэ юумэн хэгдэнэгүй. Рабочкомой түрүүлэгшэ М. А. Пальчин гахайшад, малшадта хүрэдэггүй, ажал хүдэлмэреэрнь үдэр бүри һонирходоггүй байха юм.

Малшад тухайгаа ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай организацинуудай нимээр хандадагынь гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, үбэлэй һарануудта малшадай культурна ажаһуудалай эрилтэ хангаха, тэдэнэй дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха хэмжээ ябуулга парткомдо мүнөө хүрэтэр табигдаагүй байһаар. Тиимэ хэмжээ ябуулгаяа харуулыт гэжэ парткомой секретарь И. Т. Хлызовтэ хандахадамнай, сейф сооһоо хэдэн дэбтэрнүүдые гаргажа, нилээд ираажа хараһанайнгаа удаа: «Фермэнүүдээр ябахадаа тэндээ харана бээзт» гэжэ харюусаа һэн. Харин ябаһан фермэ, гүүртэ, отарануудтамнай тиимэ хэмжээ ябуулга, автолавка, кино, агитаторнуудай ерэхэ график байгаагүй.

СОВЕТ ОРОН

Минскын «Промсвязь» заводто «Штрих» гэжэ шэнэ аппарат бүтээгдэбэ. Телефоной сетьдэ холбогдоһон энэ аппарадаар документ, чертеж, диаграммын болон чегүүд дээрэ гар табиһан буулгабаринуудые дамжуулжа болохо юм. Энэ аппарат Минскын предприятинуудта туршалгын һүүлээр олоор гаргагдаха. Шэнэ аппарадые промышленность болон барилгада, проектно-конструкторска эмхинүүдтэ хэрэглэхэдэ зохид байха гэжэ һанагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Промсвязь» заводой ахалагша инженер Леонид Сергеев «Штрих» аппарадые шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Ульяновска автозаводой главна конвейерһээ ГАЗ-69 маркын һүүлшын машина гаргагдаба. Предприяти мүнөө УАЗ-469 түхэлэй шэнэ автомобиль гаргадаг болохонь.

В. И. Ленинэй Ульяновска автозавод 1973 ондо шэнэ түхэлэй хэдэн арбаад мянган автомобиль гаргаха юм.

УАЗ-469 түхэлэй шэнэ машина 600 килограмм хүрэтэр ашаа шэрэхэ шадалтай, 700 мориной хүсэтэй двигательтэй. Машина һайн харгыгаар час соо 100 километр хүрэтэр ябаха юм.

Совет шэнэ машина СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зохид бэлэг болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой главна конвейерһээ гараһан шэнэ машинанууд.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАБАРОВСКА ХИЗААР. Санитарна авиациин экипажууд жэлэй туршада хэдэн мянгаад километр харгы зам гаталжа, модошодой холын тосхонуудта, геологическа партинуудай байрлаһан газарнуудта, оро үсхэбэрилэгшэдтэ, загаһашадта, ангуушадта, метеостанцинуудта ниидэн ошодог, тэдэндэ хэрэгтэй туһаламжа хүргэдэг.

Дүй дүршэлтэй эмшэд үбшэнтэндэ түргэн туһаламжа хүргэнэ, зүбшөөл үгэнэ. Охотско далай, Татарска булан болон Амар мүрэн шадар оршодог олон тоото тосхонуудаар ябажа, эндэ ажаһуугшадтай һэргылэлгын ажал ябуулдаг. Энэ талаар гаргашалагдаһан гаргашануудые гүрэн түлэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хизаарай район ниидэхээ байһан операционно сестра Г. Л. Волкова, (зүүн гарһаа) врач-педиатр Э. Ф. Филонова, хирург А. Г. Шмелев ба вертолёдой пилот В. Н. Исаков.

ТАСС-ай фотохронико.

Арадай hунгамалнууд

ХОНИШОН

...58 оной зун hэн. Хуhан... ...унай hүнэй фермын ...шад үглөөнэйнгөө ...да гарахаяа түхеэржэ ...ад. Малшадые хүсэд та... ...болоогүй тула газаа, ...алтын hаамай эхилхые ...эжэ хорёо дээрэ hуу...

— Хүбүүн, эндэ юу хэжэ ...бши? — гэhэн абяан ...соностоод, нам тээшэ ...зэргын наhанай hаа... ...н ерэбэ. Би тэрээндэ ...аа хэлэбэб.

— Аа! Хари, шэнэ зоо... ...гтэй болообди гэжэ ...аа hэм. Тэрэ хүбүүн ши ...бши? Эндэ юундэ hуу... ...хумши, гэртэ орожо, сай ...ад гарыш, — гэбэ.

...ртэ ороходомни, Да... ...амса нүхэрынь, энэ ...тын мал адуулагша, ...үүдээ унтариhаань бод... ...о, хубсалуулжа байгаа ...

...нигэжэ би Цыбенова ...атай, тэрэнэй Даши... ...са нүхэртэйнь, үнэр ба... ...үлэтэйнь анха түрүүн ...саа бэлэйб. Хоёр жэл ...рөөд байхада Дулма хо... ...он болoжо. Үльдэргын ...эхи зуhаланда бууhан ...

...ьдэргэ гол бүхэли зун... ...шэнэ хонишониие ...лаhандал, шэргэнгүй ...жа зуhаба. Эгээл hүү... ...онинние асархын тула ...үшөө арба гаран зун ...а мэлмэрүүлхэл ёhотой ...а.

...рэ hонин ерээ: Цыбено... ...улма хонишон зандаа. ...эр юрын хонишон бэшэ, ...н суутай хонишон.

...улма Чимитовна мүнөө ...ой дээдэ хайра — Лени... ...орденоор шагнагданхай, ...адай АССР-эй Верхов... ...оведэй депутат, респуб... ...доторoo түрүү хони... ...ой нэгэн болонхой.

...б даа. Ажалайшье, ...айдалайшье ута харгы ...лагдаа. Эгээл тиимэ ту... ...убиншье, ажалайшье ...бага бэрхэшээлнүүд хой... ...улөө.

Дулмын хуби заяанда нэгэ хэсүү, бусахагүй гээгдэл болоо: хайрата нүхэр Дашижамсань одхон хүбүүн Жаргалайнгаа бага байхада харата үбшэндэ нэрбэгдэжэ, наhа бараhан юм. Зургаан үхибүүдтэй үлэhэн Дулмада бэрхэтэй байдал тохёолдоо hэн. Тэрэ үедэ Дулма өөрыгөө «тулюур hамган» гэжэ нэрлэдэг, өөнтэгшэ болоод ябаа. Теэд Дулмын сугтаа хүдэлжэ ябаhан нүхэд «тархяа гунхуулаад бү яба» гэжэ захидаг, заадаг байгаа.

Мүнөө одхон хүбүүн нэгэдэхи класста hурана. Ехэ басаган Галинь институт дүүргэнхэй. Бэшэ үхибүүдынь hурана, хүдэлнэ.

Дулма Цыбенова гансата түрүү хонишон болоогүй. Түрүүшынхеэ зуун эхэ хонин бүриhөө зуун хурьга 1966 ондо абаа hэн.

* * *

Гэбэшье Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой түрүү хонишодой түүхэ холоhоо, 1958 онhоо эхитэй ааб даа. Энэ түүхын эхиндэ хуушанай суута хонишон, мүнөө пенсионер Бадариева Доржима Сандитовна hууна. Тэрэ гэhэнhээ хойшо Үльдэргэдэ зуун эхэ хонин бүриhөө зуун хурьга абадаг хонишод «эхэ таhарангүй» мүнөөдэр хүрэтэр ерэhэн габьятатай. Энээниие ондоогоор тайлбарилхада болохо байна: Доржима Сандитовнагай эхилhэн хонишодой урилдаан нэгэшье жэл замхадаггүй, харин жэл ерэхэ бүри олон hорилдоошодтой, олон гарагшадтай болoжол байдаг. Энэ урилдаанай ёhото нэрэ социалис мүрысөөн болоно. Мүрысөөндэ шалгарагшадай данса иимэ:

1958—1960 онуудта Д. С. Бадариева
1961—1964 » Д. С. Сампилова
1963—1972 » Ц. Ц. Цыденжапова
1966—1972 » Д. Ч. Цыбенова
1970—1972 » Ц-Д. А. Дагбаев

Үльдэргын хонишод 1966—70 онуудай туршада 2035 центнер ноohо хайшалжа, гүрэндөө тушаагаа. 24500 хурьга түлжүүлжэ, колхоздоо хонин болгоо. Иигэжэ колхозой хонин ажалай талаар 8-дахи табан жэлэй түсэб сүм дүүргэгдэhэн. Энэ илалта соо хониной үүлтэр hайжаруулха, хонин ажал эрхилэлгые гуримшуулха талаар зоотехническэ ябуулгын хубита оролсоно.

Нютагайм суутай хүн, Социалис Ажалай Герой, багша, поэт Ц. Н. Номтоев Үльдэргынгөө хонишодой амжалтаар оло дахин омогорхоhон байгша. Поэдэй «Дагзамаада» гэhэн шүлэгhөө хэдэн мүр дурсаhуу:

Шэбшэгэрхэн хээрэнь
Сэргэдээ заадан байнал.
Хорёо дүүрэн хонидынь
Хоёр дахин олошороол.
Ардагхан хээрыень
Арюухан харгыда ахидаг hайб.
Алдаршаhан Дагзамаае
Ажалаар хүсөөд зэргэлдэг hайб.

Ажалаараа Дагзамаатай түрүүн зэргэлhэн хонишон Цыденжапова Цыренжаб болоно.

Дагзамаа Сампиловна Сампилова (мүнөө пенсидэ гаранхай) колхозой хонин ажалые үдхэлгэдэ габьятатай байhанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа hэн. Hүүлдэнь Цыренжаб Цыдыповнагай үбсүүндэ Хүндэлэлэй Тэмдэг орден яларaа бэлэй.

Ээлжээтэ орден Дулма Чимитовнае хүлеэжэ байгаа гэжэ мэдэнэбди.

* * *

Зүгөөр Ленинэй орден гансаараа бэшэ, харин Буряадаймнай республикын засагай дээдэ зургаанда hунгалгатайгаар сугтаа ерэхэ заяатай байба.

— Эды шэнээн дээдэ зэргэдэ би бэеынгээ бэрхээр дэбжүүлэгдээб гэжэ нэгэшье hананагүйб. Энэ болбол нютагаймни зоной үргэмжэ, манай Коммунис партиин, Совет засагай тэдхэмжэ гэжэ hайн мэдэнэб. Минии абаhан ороной дээдэ хайра — Үльдэргын бүхы хонишодой шан. Би саашадаа улам hайнаар хүдэлхые оролдохоб! — гэжэ нэгэтэ hунгагшадтаяа уулзахадаа тэрэнэй хэлэhые мартадаггүйб.

Дулма Чимитовна мүнөө юhэдэхи табан жэлэй түсэбые 4 жэл соо дүүргэхэ гэhэн үүсхэл аймаг соогоо гарганхай. Энэ үүсхэлыень Яруунын олон түрүү хонишод дэмжэнхэй юм. 1972 оной дүнгөөр Яруунын совхозой хонишон И. А. Климов зуун эхэ хонин бүриhөө 111 хурьга, Исэнгын совхозой хонишон С. Ц. Бальжинимаев — 108 хурьга, «Дружба» колхозой хонишон Б-Д. Э. Ринчинов — 106 хурьга, «Коммунизм» колхозой хонишон Ц-Д. А. Дагбаев 102 хурьга абаhан байна.

Иигээд хаража үзэхэдэ, 5 жэлые 4 жэл соо дүүргэхэ гэhэн үүсхэлэй удха шанар тон ехэ болоно.

Д. Цыбенова урда мэтэ шэнэ үүсхэл гаргаха, социалис мүрысөө үдхэхэ, түрүү дүй дүршэлдөө залуушуулые hургаха үүргэеэ эсэшэ сусашагүйгөөр үргэлжэлүүлhэн зандаа.

Бүхы Яруунын аймаг соо хамтадаа долоон хонишод — зуутан. Тэдэнэй гурбаниинь «Коммунизм» колхоздо ажаллана. Буряадай республикын тогтоhоор 50 жэлэй ойдо тэдэнэй тоо бүри олон болохо аабза гэжэ hанагдана. Энэ ехэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ Д. Ч. Цыбенова ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Д. Ч. Цыбенова.

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

О. КУНИЦЫН

ХҮГЖЭМ ТУХАЙ ҮГЭ

(Эхининь газетымнай январиин 2-ой номерто).

2. БАЛЕДЭЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Буряад арадай зохёолдо, үндэhэн нааданда хатар, хатарай дуун ехэ hуури эзэлдэг. Буряад хатар түргэн удаанаараа, аялга сохидолоороо олон янзын байhан. Илангаяа ёохор хатаржа байhан хүнүүдэй хүдэлсын зохидол (ритм) hонин байдаг. Зарим хатарнуудта удаахан ябажа байтараа, гэб гэнтэ эршэтэй түргэн болодог.

Тиихэдэ сюжедтэй хатар hонин үзэгдэлнүүдтэй. Жэшээнь, «Хура агналга» гэhэн хатар гүйсэдхэгшэд шубуунай аяг зан харуулха, тэдээндэ маряажа ябаhан ангуушанай дүрые зураглаха ёhотой.

Хатарай дуунууд олон янзын байдаг. Тэдэ хадаа буряад искусствын таhаршагүй хуби, хатарай хүгжэмтэ дали гээшэ.

Юрэдөө, Буряад орондо баледэй мэргэжэнги искусство хооhон газарта мүндэлөө бэшэ. Тэрэнэй эшэ буряад арадай хатарhаа, хүгжэмhөө үндэhэтэй юм. Гушаад онуудай хүгжэмтэ драманууд соо («Баяр», «Эржэн») хореографическа номернууд горитой hуури эзэлhэн юм. Авторнуудынь, найруулан табигшадынь тэрэ зүжэгүүд соо буряад арадай уран шадабарине харуулхаяа оролдон, хатарай үзэгдэлнүүдые элбэгээр оруулhан байгаа. Жэшээнь, олоороо хүтэрэлдэн ёохордохо гү, али ганса гансаараа хатарха, бурхануудай хатар гэхэ мэтын үзэгдэлнүүд hонин байгаа. Харин М. Фроловой «Энхэ-Булад баатар» гэжэ оперын хатартай үзэгдэлнүүд буряад баледэй хүгжэмэй хүгжэлтын шухала табсан болoжо үгэhэн байгаа. Тэрэ хатарнууд оперын үйлын хүгжэлтэтэй нягтаар хабсаралдажа, таhаршагүй хубинь болоhон юм.

С. Ряузовай бэшэhэн «Голоор сасарhан толон» гэжэ зохёол буряад хореографиин түүхэдэ бээ даабhан түрүүшын балет байгаа. Тэрэ балет (либреттыень Н. Балдано П. Аболимов хоёр бэшээ hэн) 1956 оной апрель соо Улаан-Үдэдэ табигдаа hэн. Электростанциин баригдажа, хуушан буряад hууринай ажаhуудалые үндэhөөрнь хубилгаhан тухай балет соо хэлэгдэнэ. Мүнөө үе саг тухай хөөрэhэн зохёол үндэhэн буряад хүгжэмэй аялгатай. «Гэрэлэй болон муу хүсэнэй» хоёр темын хүгжэмтэ образуудай зүрилдөөн хадаа тэрэниие буряад баледэй түүхэдэ горитой зохёол болгоно.

С. Ряузов баледшье бэшэхэдээ, арадай аялгануудые тэрэ зандань хэрэглэхэ гэhэн гуримаа баримталhан байгаа. Тиимэhээ тэрэ балет амжалтатайгаар табигдаhаншье hаа, репертуарта удаан байжа шадаагүй hэн.

Буряад баледэй саашанхи хүгжэлтэ Ж. Батуевай зохёохы ажалтай нягта холбоотой. Гоё hайхан аялгатай хүгжэм, шэртэhэн шанга сохидол, арадай домогые хүгжэмэй хэлээр hонирхолтой гоор хөөрэхэ шадабари — Ж. Батуевай **балет зохёолгын** маяг шэнжэ иимэ байна. Композиторай зохёохы намтар хатарай хүгжэм зохёолготой үнинэй холбоотой болоhон. Гушаад онуудhаа эхилжэ Ж. Батуев оркестрээр гүйсэдхэхөөр хатарай бага хүгжэм зохёодог болоhон аад, удаань хатарай симфоническа сюитэдэ ороод, («Колхозой сюитэ» гээшэнь олондо мэдээжэ болонги), hүүлдэ балет бэшэжэ захалаа.

1957 ондо Москвада байдаг Б. Майзель гэжэ композитортай хамта «Инаг дуранай түлөө» гэhэн балет бэшэжэ табюулаа. Тэрэнь 1959 ондо Москвада болоhон буряад искусство болон литературын 2-дохи декадада угаа ехэ амжалтатайгаар харуулагдаа бэлэй.

hайнаар бэшэгдэhэн либреттэ (авторнуудынь М. Заславский Л. Линховоин хоёр) буряад арадай феодальна дарлалта доро зобожо байhые үнэншэмэ гоёор зураглан харуулаа.

Хуряангыгаар удхыень hануулая. Сэсэг гэжэ нэрэтэй hайхан хүүхэн хатуу шэрүүн, муу мэхэтэй Далюу баянай гарта орошобо. Далюу тэрэнэй түрэhэн нюта гые тонohон, дээрмэдэhэн байгаа. Сэсэгэй хани хүбүүн, эрэлхэг ангуушан Зоригто, арад зон хүүхэниие аршалхаяа тэмсэлдэ бодобо. Теэд Сэсэг нюусаар харбаhан годлиhоо Зоригтоёо бээрээ халхалан алдалжа унаа. Энэ ушар хадаа эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө, үнэнэй түлөө тэмсэлдэ арад зониие зоригжуулаа...

Баатаршалга, инаг дуран — драматургическа иимэ хоёр шугам либреттын темые, гол аялгые тодорхойлhон байна. Баледэй хүгжэм тон буряад шэнжэтэй, фольклорой аялгаhаа, сохидолhоо үндэhэтэй юм. Авторнууд гол темэнүүдээ хойно хойноhоонь дадхуулан хүгжөөжэ, баледэйнгээ хүгжэмые симфоническа удхатай болгожо шадаа юм. Жэшээнь, Сэсэг Зоригто хоёрой инаг дуранай аялга байд гээд лэ шэнэ хүсэтэйгөөр дуулдадаг. Үгышье hаа, Далюугай хүгжэмтэ дүрэ хуушанай хаарташанай дуунай аялгаар зураглагдан, юумые хайрлахагүй, хатуу шэрүүн мухар нюдаргые hануулдаг.

Хожомынь Ж. Батуев Б. Майзель хоёр баhал домогой удхаар «Алтан зула» гэжэ балет зохёогоо hэн. Hүүлдэнь Ж. Батуев бээ даагаад балет бэшэдэг болобо. 1962 ондо «Амидаралай сэсэгүүд» гэhэн балет бэшээ. Тэрэнэй удаа Яхадай аман зохёолой үндэhөөр «Чурумчуку» (1964 он), «Гэсэр» (1967 он), хальмаг эпосэй удхаар «Джангар» (1970 он) гэhэн баледүүдые бэшэбэ. Эдэ бүхы баледүүд композиторай зохёохы мэргэжэлэй ургаhые гэршэлнэ.

Арадай эпосые хатарай хүгжэмөөр зураглан харуулха hэдэлгэ яhала hайшаалтай. Арад зоной сэсэн мэргэниие согсолhон зохёол гээшэ hүнэшэгүй юм. Тиимэhээ «Гэсэр» гэhэн баледэй табигдахада, Буряадай олониитэ нилээн hонирхожо угтаа. Гэбэшье «Гэсэр» (либреттыень Н. Балдано бэшээ) айхабтар олон юумэн тухай хөөрэhэн, hүрөөтэй ехэ зохёол шуу. Тэрэнэй хамаг удхые оперын гү, али баледэй хэмжээгээр харуулха гээшэ угаа бэрхэтэй байгаа. Тиимэhээ либреттые бэшэгшэ урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлжэ, тон лэ шухала удхыень харуулжа шадаагүй. Энэ ушарhаа болoжо, баледэй хүгжэм ехэ дутагдалтай байгаа гээшэ бээзэ.

Мүнөө композитор либреттын автортай хамта хүдэлжэ, баледые шэнэдхэн заhажа, дахин табиба.

«Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэhэн балет арбаад жэлэй хугасаада театрай сценэ дээрэ табигдана. Тус балет ондоо нютагуудай ниислэл хотонуудта табигдадаг болоhон Буряадай түрүүшын томо хүгжэмтэ зохёол мүн. Тэрэниие Б. Ямпилов 1959 ондо Л. Книппертэй хамта найруулhан юм. Либреттыень баhал Н. Балдано зохёогоо. «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» Москвада, Буряадай искусство болон литературын 2-дохи декадада харуулагдажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө hэн. Мүнөө РСФСР-эй Гүрэнэй шанда хүртэбэ.

Hүүлдэнь Б. Ямпилов М. Мкацаканян гэгшын зохёоhон либреттын удхаар «Патетическэ баллада» гэжэ богонихон балет бэшээ hэн. Аллегориин гэхэ гү, али нюуса хэлээр hаяхан болоhон үнгэрhэн үйлэ хэрэгүүд тухай тэрэ балет домоглоно. «Хүхэ огторгойн шарай дээрэ хиисэhэн улаан туг минии hанаанда жаргалай hүлдэ болодог байгаа юм», — гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай бэшэгдэhэн нэгэ тууужын герой хэлэhэн байдаг.

Тон лэ тиимэ образ хэрэглэн, либреттын автор Совет хүүдэй орондо ажаhуудаг хүбүүд, басагадай зол жаргалые харуулха гэжэ шиидэhэн байна. «Хара түмэр малгайтай» дүрсэнүүдэй гаража ерэхэдэ, үнгэрhэн дайнай үедэ манай ороной олон хүн зондо тамын зоболон асарhан этэгээдүүдые бэлээр танихаар. Гэбэшье дайн арадай сэдьхэлые шатааажа хаяа бэшэ, харин улам бүри хатуужуулаа. Иимэ бодолые композитор тон богонёор аад, сэдьхэл хүдэлгэмөөр харуулаа.

Баледэй аялга бэе бэедээ харшаар соностоhон хүгжэмтэ образуудhаа үндэhэлэгдэнхэй. Түрүүшынхинь — hайхан аялга, сүлөөтэйгөөр урдажа гараhан дуун мэтэ. Дундуурнь скерцын (хүлеэгдээгүй түргэн сохидолтойгоор зэдэлhэн хүгжэм) маягтай хүгжэм оролсоно. Энэ хадаа залуу наhанай, сэлмэг огторгойн, зол жаргалай образ. Композитор hайхан аялгада зүрилдүүлэн, түн-түн соностоhон, шэхэндэ харша абяатай марш оруулжа, дайсадай образ зураглаа. Нэгэл янзаар соностоhон харша хүгжэм харгы дээрээ байhан юумые хумхиин тооhон болгожо ябаhан амигүй дайсанай хүдэлөөн мэтэ. Барабан түернэ, зэд хабиралдана, шэрүүнээр соностоhон аккордын ууртай абяан гарана. «Хара түмэр малгайтанай» образ зураглахадаа, ямаршье удхагүй, нэгэл янзаар дуулдаhан дуунай сохидолто аялга хэрэглэжэ, хайра гамгүй дайсанай дүрсые ёгтолон харуулжа шадаа. **«Харгты, энэ ямар аймшагтайб! Иимэ юумэн дабтагдаха ёhогүй!»** — гэжэ композитор хүгжэмэй хэлээр бидэниие hэргылнэ бшуу.

«Хара түмэр малгайтанай» темэ **доторой хүгжэлтэгүй**, имагтал «мухар нюдаргын» хүсэн мэтээр соностохоhоо ондоо юумэ үгы. **Дайсадай хосорол зайлашагүй** гэhэн бодол гаргажа, даб дээрээ илаашье hаа, хэзээ нэгэтэ хосорхо, «хара түмэр малгайтан» ута наhагүй гэжэ композитор хэлэбэ.

Харин залуу наhанай, зол жаргалай темэ улам улам hүртэй, тодо болон хүгжэнэ. Энэ хүгжэмтэ темэ хүгжэ хүгжэhөөр, шэнэ хүсэтэйгөөр соностон, дарагдаагүйшүүлэй, хатуу зоригтоной дуун болон дуулдаха юм. Арбан гурбан баатаршуулай гол темые дуулан магтаhан хоёр труба (бүреэ) баледэй түгэсхэлэй сценэдэ илангаяа hүртэй hайханаар, хонгёо хүсэтэйгөөр соностонхой. «Эхэ оронойнгоо түлөө алдалан унагшад — үхэлгүй мүнхэ» гэжэ түгэсхэлэй хүгжэм батална.

Б. Ямпилов «Патетическэ балладаяа» найруулхадаа, мүнөөнэй хүгжэмэй хэлэндэ зохиhон образ олoжо шадаа юм. Гэхэ зуура баледэй хүгжэмдэшье, тэрэниие найруулан табилгаданьшье Д. Шостаковичой 7-дохи симфониин зүйлнүүдэй нүлөөн бии. Теэд яахаб даа. Совет хүгжэмэй томо зохёолнуулай нэгэн болохо 7-дохи симфони хадаа хэдын жэлэй урда тээ хореографиин зохёол болгогдон табигдаа hааб даа. Ород совет эрхим хүгжэмтэ зохёолнууд буряад хүгжэмэй саашанхи хүгжэлтэдэ нүлөө үзүүлхэ ёhотой.

Эдэ бүхы амжалтанууд юун тухай хэлэнэб гэхэдэ, Буряадай театрай сценэ дээрэ бүришье hайн, үндэhэн маягтай шэнэ баледүүд табигдаха гэжэ хүлеэхээр.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

...ЕНИНЭЙ НЭРЭТЭЙ ...ОЛБООТОЙ...

...И. Ленинэй нэрэтэй ...оотой бүхы документнүү... ...совет хүнүүд суглуул... ...үндэрөөр сэгнэдэг гээ... ...Тэрэшэлэн гүрэнэй ар... ...ай хүдэлмэрилэгшэд баг... ...Ленин тухай материал... ...дые суглуулха талаар ехэ ...л хүдэлмэри хэhэн бай... ...Ильичэй манай республи... ...а ерээгүйшье hаань, тэ... ...ой нэрэтэй холбоотой ма... ...налнууд манай республи... ...архивта бии юм. Тэдэ... ...зарим хубиие эндэ дур... ...а хүсэлэнтэйбди.

...В. И. Лениниие револю... ...нно ажал, ябуулгын тү... ...хаанта засагаархид хаа ...нагүй мүшхэдэг, мүрдэлгэ ...эг байhан. Верхне... ...нскын жандармнуудай ...итическэ управлениин ...д соо 1910—1912 ...уудта бэдэрэлгэ соносхо... ...тухай документ бии. Ле... ...ой намтар тухай, тэрэнэй ...н бүхы «гэмтэ ябуулга... ...д» тоологдоно. В. И. ...ьянов 1887 ондо студент... ...үдэй дунда үймөө татаhан, ...нэйнгээ түлөө Казанска ...иверситедhээ гаргагдаhан, ...95 ондо хилын саана га... ...а, эмигрант Плехановтай ...та революционно литера... ...а Россида тарааха ябуул... ...хээ гэhэн баримтанууд ...лагдана.

...Архивта байдаг бусад ...ерналнуудыень иимэрхүү ...энүүд болгожо хубааха... ...болохо: нэгэдэхеэр, В. И. ...ниндэ ажалшадай эльгээ... ...бэшэгүүд ба телеграм... ...нууд, хоёрдохёор, Лени... ...й дурасхаалда зорюулагда... ...н бэшэгүүд. Эдэ документ... ...үдынь арад зоной гүн гүн... ...тыгөөр Ленидэ дурладаг ...hанние гэршэлнэ. Сэлэн... ...н аймагай ажалшад 1922 ...ой июньдэ иигэжэ бэшэhэн ...айна: «Хамар дабаанай ...ануудаар хүреэлэгдэhэн ...лын хизаарhаа манай багша, пролетариадай вождь Ленин Владимир Ильичтэ халуун баярые хүргөөд, түргэнөөр эдэгэхые хүсэнэбди». Буряад ороной ажалшадай Ильичтэ эльгээhэн 35 бэшэг мүнөө болотор суглуулагданхай. Үшөөшье олон бэшэг олдохо байха.

1924 оной январиин 21-дэ Ленин наhа бараа. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы Совет орон дотор гашуудалта суглаанууд, заседанинууд, митингнүүд болодог hэн. Ленинэй хэрэгтэ үнэн сэхэ байhанаа ажалшад элишэлэн харуулагша бэлэй.

Мухар-Шэбэрэй таряашадай комитедүүдэй волостной съездэ хабаадагшад хүдөө ажахые хүгжөөхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди гэжэ найдуулhан юм.

Ленинэй нэрые хэтэ мүнхэдэнь үлөөхэ гэhэн арад зоной эрмэлзэл хаа хаанагүй республика дотор бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Ленинэй нэрэмжэтэ артельнүүд, hургуулинууд, клубууд, тосхонууд бии болоо.

Н. К. Крупская ажалшадай бэшэгүүдтэ харюу болгон, иигэжэ бэшэhэн байдаг: «Нүхэд хүдэлмэришэд, эмэгтэй хүдэлмэришэд, эрэгтэй, эмэгтэй таряашад!.. Владимир Ильичэй нэрые дурасхаал болгохо гээ hаа, ясли, саад, гэрнүүд, hургуули, библиотекэ гэхэ мэтые бодхоохо, тэрэшэлэн гол шухалань — тэрэнэй захяа заабариие бодото дээрэнь бэелүүлээ».

Үнэхөөрөөшье Совет засагай 50 жэлэй туршада манай республикын арадай ажахын, соёл гэгээрэлэй hалбарида туйлаhан амжалтанууд — ленинскэ захяануудые бодотоор бэелүүлhэнэй тодо гэршэ болоно.

А. БЕЧ,
Буряадай АССР-эй Гүрэнэй архивай хүдэлмэрилэгшэ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

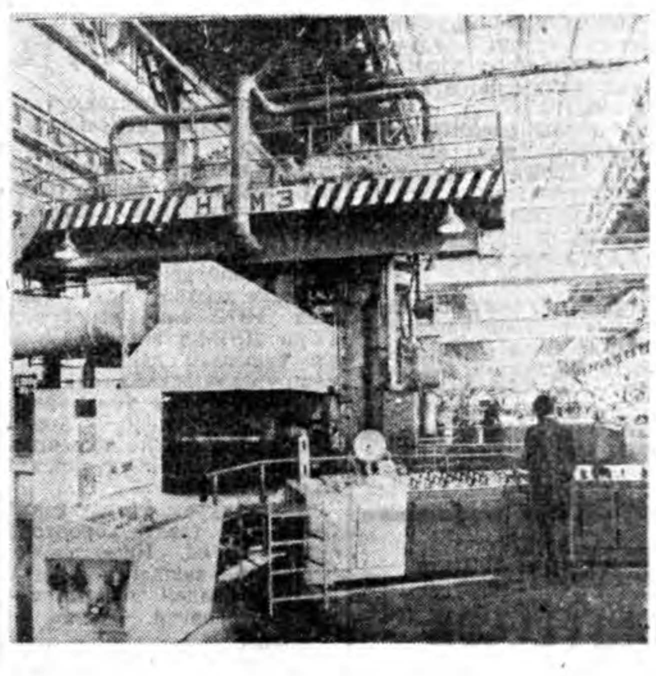

ПНР. Конин городтохи алюминиевэ прокат бүтээдэг комбинадай барилгашад hаяхан предприятиингаа гол цехүүдые болзорhоонь урид ашаглалгада үгэhэн тухайгаа мэдээсэбэ. Энэ предприятиин түхеэрэлгэнүүдые совет болон Чехословакиин машина бүтээгшэд барилгашадта эльгээhэн байна. Конин комбинадые барилга хадаа социалис оронуудай экономическа харилсаа холбооной бодото гэршэ болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзhаа эльгээгдэhэн Новокраматорско машина бүтээлгын заводой маркатай түхеэрэлгэ цех соо таблатай байхань харагдана.

ЦАФ—ТАСС-ай фото.

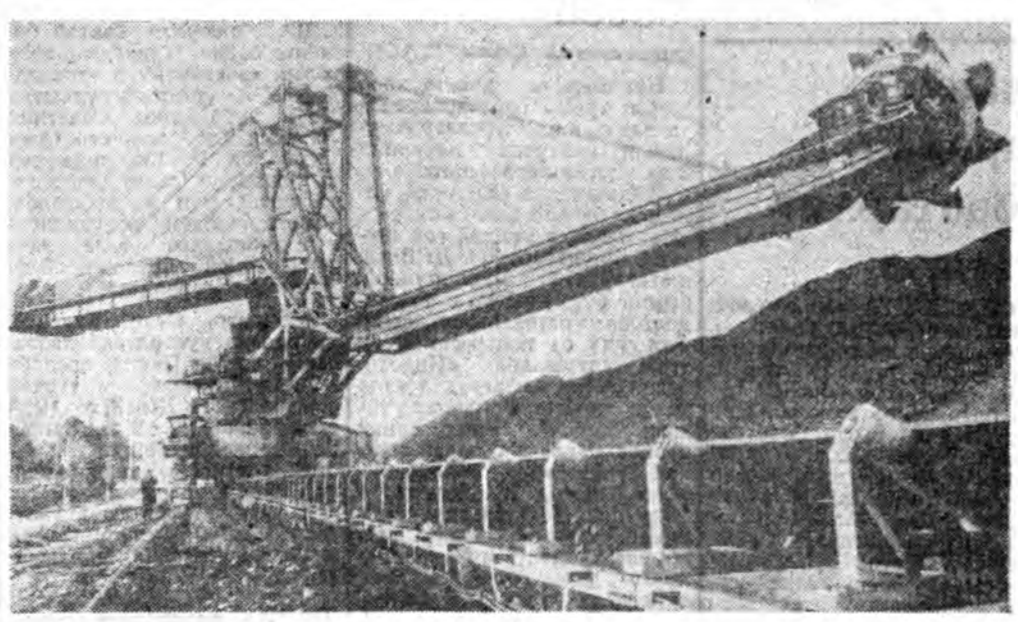

РУМЫНИИН СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКА. Ровинари гэжэ шулуу нүүрhэнэй бассейндэ мүнөөнэй шэнэ техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. hаяхан эндэ гурба мянган хүнэй хүдэлмэри алмаха хүсэтэ экскаватор хабсаргагдан табигдаа.

Аджерпресс—ТАСС-ай фото.

ЗАОЧНООР hУРАХАДА ЯМАР БЭ?

Гушаад онуудта, хэнэйшье ...адэhээр, багшанар яахын ар... ...гүй дуталдадаг байгаа. Энэ ...ухала асуудал богони бол... ...орто шиидхэхын, hургуулинуу... ...ые түгэс бэлэдхэлтэй мэргэ... ...лтэдээр хангахын тула тус... ...ай курсанууд нээгдэжэ, олон ...агшанар мэргэжэлээ дээшэ... ...үүлжэ захалаа бэлэй. Тиигэ... ...ньшье иимэ курсанууд тэрэ ...еын эрилтые хангажа шада... ...агүй байгаа.

Долоон жэлэй, дунда hургуулинуудые эрдэм түгэлдэр ...агшанараар хангахын тула ...Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай ...эргэдэ заочно hуралсалай та... ...аг 1933 оной январиин нэ... ...эндэ нээгдэhэн юм.

Заочно hуралсалай түрүүшын сесси 1934 оной июниин ...эгэндэ эхилhэн намтартай. Тиигээд ерэхэлээрээ, заочно hуралсал түрүүшын сессиhээ эхилhэн болоно бшуу. Бүхыдөө 102 хүн гурбан мэргэжэлээр, жэшээнь, литература, математика болон естествознаниин факультедтэ hуралсадаг hэн.

Заочноор hуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ дуратайшуул жэлhээ жэлдэ олошорбо. Тиигэжэ 1937 оной октябриин нэгэнэй байдалаар бүхы дүрбэн курсда 335 хүн hурадаг байгаа. 1940 ондо гүрэнэй түрүүшын шалгалта болoжо, бүхыдөө арбан хүн заочноор hуралсажа гараhан юм. Тэдэнэй зургаанинь литератор; хоёрынь математик, хоёрынь биолог мэргэжэлтэй болоhон байна.

Манай институт анха түрүүн заочноор дүүргэhэн хүнүүд багшын нэрэ хүндые нилээд алдаршуулhан, залуу багшанарые дүй дүршэлдөө hургаhан байха. Жэшээнь, РСФСР-эй hургуулиин габьята багша А. П. Чайванова багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институдай эхин hуралсалай кабинедые даагшаар нилээд удаан хүдэлhэн юм. РСФСР-эй hургуулиин габьята багша, Улаан-Үдын 2-дохи hургуулиин математик К. А. Убугунова, мүн РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй hургуулиин габьята багша, Улаан-Үдын багшанарай училищида ород хэлэ, литература нилээд удаан зааhан Е. Н. Пискунова болон бусадые шабинарынь хүндэлжэ, дурсан hанажа ябадаг.

Ород hургуулиин програмаар hурадаггүй буряад hурагшадай олошорхотой хамта, буряад хэлэ, литература зааха багшанарые олоор бэлдэхэ асуудал гараба. Тиигэжэ 1940—1941 оной hуралсалай жэлдэ буряад хэлэ бэшэгэй таhаг, хойто жэлынь түүхын факультет нээгдэжэ, хүнүүд заочноор бүришье олоор hуралсаха аргатай болоо hэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ заочно hуралсал онсо ехэ удха шанартай болобо. Энэньшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, дээдэ мэргэжэлтэй багшанар олоор фронт мордожо, илангаяа 5—7-дохи, мүн 8—10-дахи классуудта зааха багшанар яахын аргагүй дуталдажа захалаа hэн. Яахаб, ямар арга бэдэрхэб? 1941 оной апрелиин 14-дэ РСФСР-эй гэгээрэлэй арадай комиссариат тусхай тогтоол баталан абажа, 1941—1942 оной hуралсалай жэлдэ 2—3-дахи курсда заочноор hуража байhан студентнэрые хоёр жэлэй багшанарай институдай програмада оруулаад, гүрэнэй шалгалта барюулжа, багшалхыень эльгээhэн байгаа. Тиигэжэ дайнай үеын бэрхэшээлhээ гаргаhан юм.

Дайнай hүүлээр заочно hуралсалай таhаг дахинаа хүдэлжэ, хүнүүд олоор орожо захалаа.

Фронтhоо ерэhэн сэрэгшэд (урдань заочноор hуралсажа байгшад), мүн партийна, советскэ органуудта хүдэлжэ байhан хүнүүд hуралсалаа үргэлжэлүүлээ гэхэ гү, али заочноор hурахаяа орохон юм.

1951—1952 оной hуралсалай жэлэй эсэстэ багшанарай хоёр жэлэй институдта 1185, тэрэнэй 560 хүниинь багшанарай институдта заочноор hуралсажа байhаар тоологдоно.

Студент-заочнигуудай олошорхо тума заочно hуралсалые эрид hайжаруулха, эрхим бэлэдхэлтэй багшанарые hургаха асуудал эрхэ бэшэ табигдаба. Хэнэйшье мэдэhээр, имагтал эрхим hайн бэлэдхэлтэй багшанар үхибүүдые дүрбэн тэгшээр, коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлжэ шададаг шуу. Эдэ бүгэдые, мүн «hургуули ажабайдал хоёрой хоорондохи холбоо барисаае бэхидхэхэ, СССР дотор арадай гэгээрэлые улам хүгжөөхэ тухай» шиидхэбэриие (1958 он) хараадаа абажа, манай институдта зарим тэды ажал хүдэлмэри хэгдэhэн.

1958—1959 оной hуралсалай жэлдэ заочно таhаг шэнэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ захалаа hэн. Физико-математическа факультедэй дэргэдэ физико-механическа таhаг, естествоведенидэнь «биологи ба хүдөө ажахын үндэhэ hуури» гэhэн шэнэ таhаг эмхидхэгдэhэн байна. Шэнэ мэргэжэлтэй болохо дуратайшуул заочно hуралсалай таhагта олоор орожо захалаа hэн. Тэдэнэй дунда багшанар, медицинын хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд бии. Тиигэжэ олон багшанар хоёр мэргэжэлтэй гү, али хоёр предмет зааха аргатай болоhон юм.

Заочно hуралсалай таhаг 38 жэлэй хугасаада гурба мянган мэргэжэлтэдые hургаhан. Сэхыень хэлэхэдэ, олонхи багшанар заочно hуралсалай нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ, алдар габьятатай болгоhон байха. Жэшээнь, Е. Н. Абрамова (биолог, мүнөө пенсионер), Ф. М. Степанов (биолог), Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда hургуулиин математик Д. Р. Очиров, Хурамхаанай интернат hургуулиин директор, хэлэ бэшэгэй багша Б. Б. Нехуров, Хэжэнгын дунда hургуулида заадаг Н. Н. Намсараев болон бусад ажалдаа урагшатай, коллективтээ магтаалтай ябадаг.

Заочно hуралсалай таhагые дүүргэгшэдэй олонхинь манай институдта багшална, партийна болон совет хүдэлмэридэ ябана. Бүгэдөөрэн ажал хүдэлмэреэ hайса мэдэхэ, бэлиг шадабаритай мэргэжэлтэд гээшэ.

Манай институдай заочно hуралсалай таhагта 1842 хүн дүрбэн мэргэжэлээр hуралсана. Мүнөө сагай эрилтэ айхабтар ехэ гээшэ. Тиимэhээ hуралсалай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие hэльбэн хубилгажа, нарижуулжа байдагбди.

hургуулинуудай шэнэ программада орохотой хамта, ерээдүйн багшанар мүн баhа шэнэ программын ёhoop хүмүүжүүлэгдэхэ болоно. Заочно hуралсалай таhаг энэ программада 1972—1973 оной hуралсалай жэлдэ орожо байна.

Эрдэм түгэлдэр бэлэдхэлтэй, бэлиг шадабаритай багшанарые бэлдэхын тула манай коллектив бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэл байха.

С. ТЫХЕЕВА,
Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай заочно hуралсалай талаар проректор.

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ»

КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда, агитациин таһагай «Агитаторай блокнодай» ээлжээтэ номер буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, уншагшадтаа тараагдаба.

Блокнодой түрүүшын хуудаһанда «СССР-эй 50 жэлэй ойдо» гэһэн бүлэгтэ «Нэгэ тэгшэ эрхэ сүлөөтэ арадуудай аха дүүгэй бүлэ соо» гэһэн статья толилогдоhон байна.

Удаадахи нюурнуудтань Буряадай багшанарай институдай КПСС-эй түүхын кафедрые даагша Г. Басаевай «Ленинскэ национальна политикын үрэжэл ехэтэй хүсэн» гэһэн hонирхолтой статья хэблэгдэбэ.

«Энэ манай hайндэр боололсоно» гэһэн ниитэ гаршаг доро Ф. Ивановой «Хариин оронуудай олониитэ СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан бүмбэрсэг дэлхэйн арадуудай ямар бэлэгтэ хэлэй хүдэлмэри ябуулжа байhан тухай hонирхолтой мэдээсэлнүүдые уншажа болоно.

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Республикымнай юристнүүдэй теоретическэ семинар боложо дүүрэбэ. Энэ семинар ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаhан байна.

Семинар дээрэ Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй профессор, юридическэ эрдэмэй доктор В. Н. Перцик «Социалис гүрэн түрэ ба демократи хүгжөөхэ хэрэгтэ СССР-эй түүхэтэ үүргэ», республикын прокурор Б. Ц. Цыденжапов «Автономито республика ба тэрэнэй хуулита эрхэ», юстициин министр А. А. Сидорин «Түгэс хүгжэнги социалис общество дотор социально-соёлой хүгжэлтэ ба нацинуудай хоорондоо ойртолго» гэһэн элидхэлнүүдые семинар дээрэ хэбэ.

Семинарта хабаадагшад эдэ элидхэлнүүдые ехэтэ hонирхожо шагнаа.

И. БАЛУРОВ.

«СИБИРИИН УГАЛЗАНУУДАЙ» АМЖАЛТА

Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай Буряадай управлениин дуу, хатарай ансамбль hүүлэй хоёр жэл соо яhала амжалта түйлаа. РСФСР дотор эрхим коллективүүдэй нэгэн гэжэ шалгарhан «Сибириин угалзанууд» концертын тусхай программатайгаар Венгриин болон Монголой Арадай республиканuудта аяншалhан байна.

Богонихон сагай хугасаа соо нилээд амжалта түйлаhан, олондо мэдээжэ болоhон коллективэй «нюусаарнь» hонирхогдоо. Ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ Н. Ф. Родионова асуудалдамнай, иигэжэ харюусаа:

— 1967 ондо эмхидхэгдэhэн манай ансамбль «Сибириин угалзанууд» гэжэ нэрлэгдээ hэн. Эгээ түрүүн нэрэhээнь эхилээ. Шэнээр мүндэлhэн коллективтэ нэрэ үгэхэ гээшэ юрын асуудал бэшэ байгаа. Удаан боломжолообди. Нэрэ hанахын тула конкурсшье соносхоод үзөөбди. Тиимэр байтарнай, «Сибириин угалзанууд» гэжэ уянгата хатар концертымнай программада оруулагдаа. Арбагархан саhан шэнги угалзануудые таталжа ябаhан басагадай хатар бултандамнай уриханаар харагдажа, ансамблиимнай нэрэ болон абтаа гээшэ.

Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай РСФСР-эй гүрэнэй комитедэй шиидхэбэреэр үнгэрөөшэ зун Шэтэ хотын хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон hурагшадта айлшалаа hэмди. Ябаhан лэ газартаа амжалтатай, согтой хүхюун, урма зоригоор халима ябагдаа. Энэ аяншалгын hүүлээр Монголой Арадай Республика ошоhомнай манай коллективэй түүхэдэ ехэ удха шанартайда тоологдодог.

Уран hайханай хүдэлмэридэ бэлигтэй залуушуулай дунда талдадаг дээрэhээ республикынгаа Гэгээрэлэй министерствэтэй холбоотой байдаг hаа, бидэндэ hайн hэн. Городой hургуулинуудай үхибүүдэй бидэнтэй холбоо барисаатай байдаг hаань, hурагшадые эстетическэ талаар хүмүүжүүлгэдэ яhала нүлөөлхэ hэн гэжэ hанагдана.

Мүнөө үедэ ансамблиимнай хүдэлмэри түлэг дундаа. Бэлэдхэлэй бүлэгтэ ябажа байhан хүнүүдтэй хамта 120 хүн тоологдоно.

СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулжа, Россин Федерациин эрхим ансамбльнуудай түгэсхэлэй концерт январиин 3-да Воронеж хотодо үнгэрэгдэбэ. Тэрэ концертдэ бидэнэршье хабаадалсабабди.

Воронежhоо бусаад, гарагша оной август hара соо тус ансамбль Польшын Арадай Республика ошохоор шэнэ программа бэлдэжэ эхилхэ юм.

В. МИРОМАНОВ.

Үшөө нэгэ эрдэмтэн

Һаяхан Эрхүүгэй хүдөө ажахын институдай эрдэмтэдэй совет дээрэ манай нютагай хүбүүн — Анаагай совхозой главна агроном Виктор Иванович Осипов эрдэмэй кандидадай диссертациие амжалтатайгаар хамгаалжа, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат гэһэн нэрэ зэргэтэй болобо гэһэн баяртай мэдээсэл абтаа. Тингэжэ республикымнай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дунда үшөө нэгэ эрдэмтэн—кандидат нэмэбэ гээшэ.

Буряадай АССР-эй Хориин аймагай Анаагай совхоздо хабарай, зунай эхинэй ган гасууртай тэмсэхын тула шэниисэ ямар болзорто, үрэһыень хэды шэнээнээр тарихаб, мүн сэбэр паар дээрэ тарихада ямар байдаг бэ гэжэ В. И. Осипов өөрынгөө диссертаци дотор дэлгэрэнгыгээр харуулаа.

Тэрэ өөрөө Анаагай совхоздо 13 жэлдэ таһалгаряагүй агрономоор хүдэлхэдөө, хэһэн ажаглалта, туршалга, шэнжэлэлгэһээ үндэһэлэн диссертацияа бэшэһэн байна.

Л.БАРАДИЕВ.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Ахын аймаг республикын эгээл холын нютагуудай нэгэн юм. Тэндэхи колхозуудай ажахын гол hалбаринь мал ажал болодог гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэжэ, адууhа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар эндэхи ажахынуудта горитой ажал ябуулагдадаг болонхой.

Колхозуудай экономикын бэхижэхэ тума үйлэдбэриин, соёл гэгээрэлэй барилга ехээр хэхэ аргатай болоно. Тиимэhээ адууhа малай дулаан байранууд, клуб болон библиотекэнүүд, магазинууд болон улаан булангууд hүүлэй жэлнүүдтэ олоор баригдадаг болонхой. Илангаяа аймагай «50 лет Октября», «Коммунизм» колхозуудта шэнэ барилга олоор хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой Балагта гэжэ нютагта шэнэ клуб, библиотекэ баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа.

Тэрэнэй ашаар эндэхи малшад, колхознигууд сүлөөтэй сагтаа библиотекэдэ ерэжэ, hонирхолтой ном, газетэ, журналнуудые уншажа байдаг болонхой. Клубтань үдэр бүри шахуу кино харуулагдадаг, уран hайханай бүлгэмэйхид концерт наада табидаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Балагта нютагай библиотекэ, клуб харуулагдана.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

МООДО-73

ХУБСАҺАН ТААРУУ БАЙХАДАА ЗОХИД

1. Хубсаhа оёхо талаар туршалга хэдэг Буряадай лабораториин (моодын байшан иигэжэ нэрлэгдээ) главна уран зурааша Л. В. Алайон хөөрэнэ.

Дэлхэйн бүхы оронуудай уран зураашад — модельернүүд XX зуун жэлэй далаад онуудта ажаhуужа байhан хүнүүдэй үмдэхэ хубсаhанай түхэл хэлбэридэ тааруулма шэнжэ оруулна.

Мүнөө үеын эхэнэр хубсаhан болон прическоёо гол түлэб шэг шарайда, бэедэ тааруугаар хэдэг болонхой. Гэхэ зуура хубсаhан орёо бэшэ аад, зохидхоноор оёгдоно.

1973 оной моодо ехэшье хубилалта оруулнагүй гээшэ ха. Юуб гэхэдэ, шэнэ жэлэй гарамсаар, гансата шэнэ моодо бии болодоггүй ха юм. Шэнээр «түрэжэ» байгаа хубсаhанай заха үзүүрынь урдахи жэлнүүдтэ үзэгдэдэг.

Тиигэбэшье, 1973 оной моодо баримталан, иимэнүүд дурадхалда тогтожо болоно. Нэгэдэхеэр, hомон оёдол (сэхэ) хүүшаараал байха. Хоёрдохёор, бэлхүүhээрээ барюу платинууд дурадхагдана. Гурбадахяар, бэлхүүhээрээ үлэ мэдэг барюушаг аад, доогуураа уужам хормойтой хубсаhан наhанай илгаагүйгөөр дурадхагдана. Гэбэшье шэнэ жэлэй хубсаhанай оёдолой онсо шэнжэнь юуб гэхэдэ, хубсаhанай ээм сэхэлэгдэhэн түхэлтэй байха. Бэлхүүhээрээ барюу, харин хубсаhан дээрэ үргэн бүhэн нюдэндэ зохидоор харагдадаг.

Юбкэ, кофтонууд мүн лэ моодно зандаа үлөө. Юбкэнүүдынь урдаа уулзаhан гүнзэгы хуняадаhатай. Энэ ансамбль хараха янзада 1945 ондо үмдэдэгтэл адлирхуу.

Эхэнэрнүүдэй хубсаhан уташье, богонишье байhаар. Богонинь үбдэгhөө 10 сантиметр доогуур. Хубсаhаяа утаар гү, али богонёор оёхо—хүнэй наhанhaa, бэеын түхэлhөө дулдыдана.

2. Прическэ хэхэ талаар мэргэжэлтэ Е. С. Рассохина иигэжэ мэдүүлнэ:

— Эхэнэрэй үмдэдэг хубсаhа харахада, хүнгэн маягтай болонхой. Тэрээнтэй тааруулhандал гэхэ гү, юрэдөө, мүнөө үеын прическошье нюдэндэ хүнгэхэнөөр харагдахаhаа гадна, толгой дарангяар үзэгдэхэ ёhогүй. Үhэн дээрээ нэмэжэ хэдэг шиньонуудые парнгууд (хэмэл причёско) туринэ.

Үhэеэ богонёор тайраха, будаха, зорёон шэрдүүлхэ ушар хуушаараа үлэхэ. Тиихэ зуура үhэ будахын түлөө гол түлэб hаруул үнгэтэй будагууд хэрэглэгдэхэ. Уташаг үhэтэй эхэнэрнүүдэй үhэеэ хойноо монсогойлоод ябахадань аятай. Харин залуушуулда «гаврош» түхэлэй гү, али богонёор тайрагдаhан аад, халта буржылгаhан үhэтэй причёсконууд дурадхагдана.

1973 оной моодо эрэшүүлдэ үhэеэ буржылгахыень, будуулхыень дурадхана.

Наhажаал эрэшүүлэй дуран соо богонёор хиргагдаhан причёско хэгдэhээр лэ байха.

Ниислэл хотымнай парикмахерскануудта хүнүүдые шэнээр (комплексноор) хангалга эхилхэнь. Парикмахерска ерэбэл, ганса үhэеэ заhуулаад гү, али причёско хүүлээд гараха бэшэ, харин толгойгоо эмшэлүүлхэдэ болохо. Энээнэй түлөө эмшэлгын шанартай тусгаар шампунь, будагууд хэрэглэгдэхэ, толгойдо массаж хэгдэхэ. Энэ аргын, дүүрэн курс хүүлээд байхада, үhэнэй зээг үгы боложо, үhэн зөөлэн зохид болохо юм. Парикмахерскануудта косметикын болон педикюрнэ (хүлэй хюмhа шэрдэдэг) таhагууд нээгдэхээр хараалагдана.

В. ТОКТОХОЕВА,
бэшэжэ абаба.

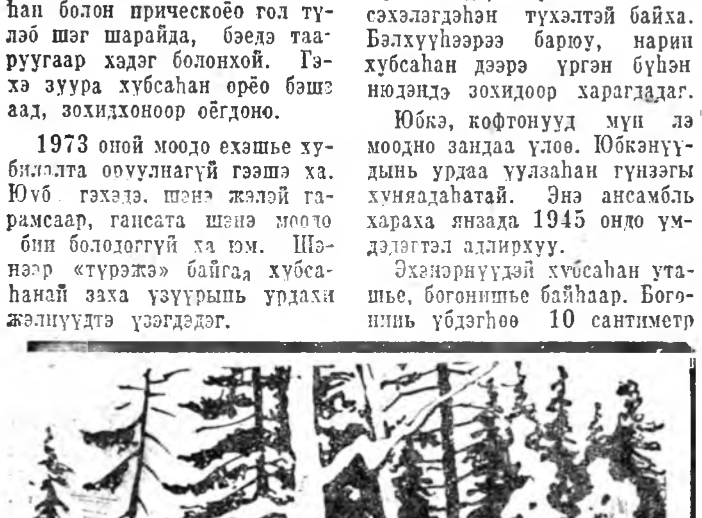

Үбэлэй хубшэ. П. ЯХНОВЕЦКИЙН фото.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

СОФИ

КОММУНИСТНУУДАЙ ГОЛ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

ТАСС

Болгарин Коммунис партиин хэдэн зуугаад мянган гэшүүн, ороной партийнабэшэ ажалшад партийна hуралсалда хабаадажа, марксизм-ленинизмын суртал шудална. КПСС-эй XXIV съездын, БКП-гэй X съездын суртал заабари ба теоретическэ баялигта хабаатай материалнуудые, СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэлые гүнзэгыгөөр шудалха, марксизм-ленинизмын hургаалые ажал ябуулгадаа зүбөөр хэрэглэхэ, мүнөөнэй байдалай хүгжэлтые зүбөөр ойлгохо гээшэ коммунистнуудай, комсомолшуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй гол шухала зорилго болоно.

БКП-гэй ЦК-гай пропаганда ба агитациин таhагай зохёоhон тематическа түсэбэй ёhоор партийна hуралсал үнгэргэгдэнэ. Һуралсалай гурбан шатада — эхин, дунда, дээдэ —партиин гэшүүд, партийнабэшэ хүнүүд БКП-гэй, КПСС-эй түүхэнүүдые, хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын экономическэ асуудалнуудые марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, хүгжэлтын мүнөөнэй шатадахи үзэл сурталай тэмсэлэй, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудые шудалдаг юм.

Болгарин Коммунис парти бэлэдхэл ехэтэй пропагандистнуудтай, лекторнуудтэй.

Лаотян арадай баатарлиг тэмсэл

САМНЕА — Лаосой сүлөөлэгдэhэн районууд. ТАСС.

Американ империалистнуудай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэжэ байhан Лаотян арадта Советскэ Союз туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлнэ, гэжэ Лаосой Патриотическа фронт гэдэг партиин Центральна Комитедэй түрүүлэгшэ принц Суфанувонг, Лаосой сүлөөлэгдэhэн районуудаар ябаhан совет журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглэбэ. Лаотян арадай түйлаhан амжалта илалтануудта СССР ехэ туhа нэмэри хээ. Туhа хүргэhэнэйнь түлөө манай арад Советскэ Союзда гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэнэ.

Лаосой арадай ба американ империалистнуудай, тэдэнэй табималнуудай хоорондо боложо байhан тэмсэл улам түгшүүрилтэй болонхой.

Американ сэрэгэй самолёдууд, тэдэнэй дунда стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд үдэр бүри олон тонно бомбо хаяжа, байрын гэрнүүдые, hургуулинуудые, больницануудые, hүмэнүүдые, харгынуудые hандаргана.

Тингэбэшье тэдэнэр түйлаай ехэ алдуу эндүү гаргана гээшэ. Юундэб гэхэдэ, американ империалистнуудай зэрлиг бүдүүлиг аашанууд, бомбонууд, ехэ буугай hомонууд Лаосой арадай зоригые мохоожо шадахагүй. Империалистнуудай гэмтэ ябуулгануудаа улам үргэдхэхэ бүринь Лаосой патриотическа хүсэнүүд, арад бүри ехээр дураа гутажа, шууд сэхээр тэмсэхэ бшуу. США-гай империалис хүсэнүүдэй ба тэдэнэй табималнуудай хархис ябуулгануудые плажа гарахын тула Лаосой зэбсэгтэ хүсэнүүд, арад шэн габьяатайгаар, баатарлигаар тэмсэхые шиидэнхэй.

ПАРИЖ

Ж. ПОМПИДУГАЙ ҮГЭ

ТАСС

Дипломатическа корпусой түлөөлэгшэдэй Елисейскэ ордон соо болоhон уулзалга дээрэ Францiин президент Ж. Помпиду үгэ хэлэбэ.

Уласхоорондын мүнөөнэй байдал тухай хэлэхэдээ, 1972 он «дайнай hүүлэй үеын түүхэтэ шухала шата болохо байна» гэжэ президент мэдүүлээ. Тиихэдээ ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэhэ hуури тухай договор ехэ удха шанартай гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Тэрэниие баталан абалга СССР ба ФРГ-гэй хоорондохи договорhоо эхилhэн юумэ түгэсхэhэн байна гээд президент хэлээ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөндэ бэлэдхэл хэхэ тушаа хөөрэлдөөнүүд мүнөө эхилээд байна гэжэ Помпиду тэмдэглэбэ. Энэ хадаа ехэ удха шанартай.

«Дайнай hүүлээр тохёолдоhон оршон байдал заhаржа, түгшүүрил hуларжа байна»,— гэжэ президент хэлэбэ.

Тиихэдэ Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ үшөө гар табигдаагүй байhандань халаглажа байhанаа президент мэдүүлээ. ДРВ-гэй нютагуудые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо улам үргэдхэжэ байhыень эрид буруушааба.

«Вьетнамай гасалан зоболонто газар дээрэ амгалан байдал одоошье тогтохонь ха гэжэ бүхы дэлхэй, тодорхойлон хэлэхэдэ, Франци hүүлэй хэдэн неделиин турша соо хүлеэжэ байhан юм». Тэзд энэ бэелээгүй.

Вьетнамда амгалан байдал дары түргөөр hэргээгдэхэ ёhотой гэжэ хүсэжэ байhанаа мэдүүлхэдээ, «Манай этигэл найдабари хоёрдохёо мэхэлэгдэхэгүй аабза гэжэ зүрхэ сэдьхэлээрээ найдахые хүсэнэб» гэжэ президент хэлэбэ.

ВАШИНГТОН

США-гай КОНГРЕССЭЙ СЕССИ

ТАСС

Һунгалтаhаа хойшо хоёр hарын турша соо забhарлалта хэhэнэйнгээ hүүлээр Америкын конгресс январиин 3-да хүдэлмэреэ hэргээбэ.

Индохитадта США-гай үйлэдэжэ байhан дайн конгрессэй зүблэхэ зүйлэй гол шухала асуудал болоо. ДРВ-гэй нютагуудые Вашингтоной зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо үргэдхэhыень сенаторнууд ба конгрессменүүд эрид буруушааба. «Индохитадай газар нютагуудта үхэл тахал тарижа, hандарал үүдхэжэ байhан ушар манай ороной түүхэдэ бузагай муухай үйлэ хэрэг болоно»,— гэжэ сенатор Д. Макговерн мэдүүлээ. Индохитадта американ сэрэгэй хэдэг бүхы ябуулгануудта мүнгэ hомололго дары болюулха гэжэ дурадхаха хүсэлэнтэй байhанаа А. Крэнстон, конгрессэй бусад ажал ябуулагшад соносхобо.

ДРВ-гэй 20-дохи параллельhээ хойгуурхи нютагуудые бомбодохоёо болихо тухай Сагаан байшангай декабриин 30-да соносхоhониинь Вьетнамай асуудалые конгрессэй зүблэхэ зүйлhөө гаргахагүй байна. Дайнай үргэлжэлжэ байhан сагта, амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ гар табилгын унжагайруулагдажа байхада, Вьетнамай асуудал ходол аюултай замдаа үлэхэ гэжэ «Вашингтон пост» газетэ тэмдэглэнэ.

Экономическа асуудалнуудаар правительство ба конгрессэй хоорондо зүришэлдөөн гарахаар хүлеэгдэнэ.

РИМ

Урда Италида саһан ехээр оробо

ТАСС

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэр Италиин урда хубида бороо, саhан ехээр ороо. Зарим районуудта гэрнүүд, хүүргэнүүд, харгынууд hандаргагдаа, телеграфна ба телефоной холбоон таhалдаа. Сицили арал илангаяа ехэ хохидолдо ороhон байна. Эндэ саhанай ехээр ороhонhоо уламжалан 8 хүн үхөө.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй МИД-эй КОММЮНИКЕ

ТАСС

ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство тусхай коммюнике январиин 3-да тарааба. Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөндэ хабаадалсажа байhан ДРВ-гэй делегациин тусхай советник Ле Дык Тхо гэгшын Париж орохоёо Ханойhоо мордоhон тухайнь тэрээн дотор мэдээсэгдэнэ.

Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ 1972 оной октябриин 31-дэ гар табигдаха ёhотой байгаа гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ааб даа гээд коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Гэбэшье американ талын гэмээр энэ хэлсээндэ гар табилга али болохоор хойшо татагдажа, мүнөө болотор гар табигдаагүй байhаар. Уулзалгануудые хэжэ хөөрэлдэхэ дурадхал Холбоото Штадууд нёдондо жэлэй ноябриин эхеэр оруулхадань, хоёр тала 1972 оной ноябриин 20-hoo декабриин 13 болотор хөөрэлдөөнүүдые хэhэн юм. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хэлсээнэй шухала удха шанартай олохон статьяе хубилгаха эрилтэ американ тала табиhан байгаа. Хоёр талын урдын хэлсээнэй үндэhөөр ДРВ энээниинь буруушаагаа hэн. Тиигэжэ зүбшэлэгдөөгүй зарим асуудалнууд 1972 оной декабриин 30 болотор үлэhэн байна.

Нюуса хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хэлсэhэн асуудалнууд тухайдаа мэдээсэлнүүдые тунхаглахагүйе зүбшэлhэн аад, американ тала хэлсээгээ бэелүүлээгүй. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ юун тушаа хэлсэhэнээ американ тала 1972 оной декабриин 16-да тунхаглажархёо hэн. Тиигээд 1972 оной декабриин 18-да ДРВ-дэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй дайгаа США улам үргэдхэжэ, Ханой, Хайфон хотонуудай хүн зоноор олон районуудые, Хойто Вьетнамай олон провинцинуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо ороо.

Дайгаа улам үргэдхэхэдөө США ехэ гээлтэ хоролтодо ороhон байна. Иимэ зэрлиг бүдүүлиг аашараа США вьетнам арадай зоригые мохоожо шадаагүй.

Мүнөө ДРВ-гэй 20-дохи параллельhээ хойгуурхи нютагуудые бомбодолгоёо США болюулха баатай болоhон байна. Тиихэдэнь хоёр талын экспертнүүд хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхыень ДРВ зүбшөөгөө. Советник Ле Дык Тхо, министр Суан Тхюи ба Г. Киссинджерэй хоорондо уулзалга үнгэргэхэ тухай мүн лэ зүбшэлбэ. Шиидхэгдээгүй асуудалнуудые зүбшэлхын тула тэдэ 1973 оной январиин 8-да уулзажа хөөрэлдэхэ.

Министр Суан Тхюнтэй хамта энэ уулзалгада хабаадахын тула Париж орохоёо ДРВ-гэй делегациин тусхай советник Ле Дык Тхо 1973 оной январиин 3-да Ханойhоо мордоhон байна.

Вьетнамда амгалан байдалай hаяар hэргээгдэхэ гү, али дайнай үргэлжэлүүлэгдэхэ байhан ушар гансал американ талаhаа дулдыдаха.

ПАРИЖ

Экспертнүүдэй уулзалга

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөндэ хабаадалсажа байhан ДРВ-гэй, США-гай экспертнүүдэй уулзалга январиин 2-то Париж шадарай Шуази-ле-Руа гэжэ багахан хотодо болобо. ДРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Нгуен Ко Тхать—ДРВ-гэй делегациие, США-гай гүрэнэй секретариин туhалагшын орлогшо У. Салливен энэ уулзалга дээрэ США-гай делегациие толгойлоо.

ДРВ-гэй бүхы газар нютагуудые Холбоото Штадуудай зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо 1972 оной декабриин 18-да улам үргэдхэхэдэнь, Париждахи зүблөөндэ хабаадалсажа байhан ДРВ-гэй делегациин тусхай советник Ле Дык Тхо ба национальна аюулгүйе сахиха талаар США-гай президентын туhалагша Г. Киссинджерэй хоорондо үнгэргэгдэhэн нюуса хөөрэлдөөнүүд, мүн хоёр талын экспертнүүдэй уулзалганууд таhалдуулагдаhан юм.

Ле Дык Тхо, Г. Киссинджер январиин 3-да уулзажа хөөрэлдэхэ.

УЛААН-БААТАР

Үхибүүдэй аша туһада

ТАСС

Үхибүүдэй аша туhада жаса байгуулха тухай Улаан-Баатарай түмэр замай ажалшадай хандалгые дэмжэхэ гэhэн шиидхэбэри МНРП-гэй ЦК, МНР-эй Министрнүүдэй Совет гаргаба. Үхибүүдые хамгаалха уласхоорондын үдэртэ (июниин 1) бэлэдхэл хэхэ үедэ жэл бүри май hарын түрүүшын амаралтын үдэр субботнигуудые үнгэргэжэ, эндэhээ ороhон мүнгэ зөөриие тус жасада дамжуулан үгэхые социалис ажалай предприятиин — Улаан-Баатарай түмэр замай коллектив дурадхаа. Түмэр замшадай хандалгые МНР-эй партийна, гүрэнэй ба ниитын эмхинүүд халуунаар hайшааhан, республикын бүхы ажалшад үргэнөөр дэмжэhэн байна.

ПАРИЖ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Урда Вьетнамай бүхы нютагуудта боложо байhан байлдаануудта патриотическа хүсэнүүд удаа дараалан амжалта, илалтануудые түйлана.

Түбэй хада гүбээлиг газарта, Контум хото шадар тэдэнэр дахуулнуудай армиин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ эдэбхитэйгээр добтолбо. Эндэ болоhон тулалдаанай үеэр дайсан ехэ гээлтэ хоролтодо ороо.

Лонгхань, Виньбинь, Тханьхоа провинцинуудта байлдаанууд боложо үргэлжэлhөөр.

Камбоджын ниислэл хотоhоо 35 километртэ байдаг Трамннар хото шадар байлдаанууд болоно. Тулалдаанай үедэ патриодууд эдэбхитэй добтолго хэжэ, хэдэн hуурин тосхон сүлөөлөө.

ХАНОЙ ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын нютагуудта американ стратегическэ бомбардировщигууд хэдэн добтолго хэбэ.

Январиин 1-нэй hүни гансал Тханьхоа провинциин Тхойзан, Хоптханг, Тхиеушон уездын Миньзонг коммунануудта 1000 гаран бомбо хаяа. Амгалан зоной дундаhаа 82 хүн алуулhан, 37 хүн шархатаhан. 250 байшан hандаргагдаhан, барайгарай тариалангуудта ехэ хохидол үзүүлэгдэhэн байна.

ПАРИЖ

Тэмсэжэ байгаа Вьетнамтай һаналаа нэгэдэлгэ

ТАСС

США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулганuудта эсэргүүсэн, эрхэ сүлөөгөө, бэеэ даахан байдалаа хамгаалжа байгаа баатар вьетнам арадтай hанал нэгэдэлгээ бүри бэхижүүлхэ уряатайгаар Франциин профсоюзай ехэ эмхинүүд — ВКТ, ФДКТ, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй национальна федераци —ороной ажалшадта хандаба.

Вьетнамай патриодуудай баатаршалга, США-гай авиациин ехэ гээлтэ хоролтодо оролго, уласхоорондын олониитын эрид шууд буруушаалга Ханой, Хайфон ба Вьетнамай бусад хотонуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо Сагаан байшангай зонхилогшодой болюулхые баадхаhан байна гэжэ «Юманите» газетэдэ тунхаглагдаhан хамтын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Париждахи хөөрэлдөөнүүдые американ түлөөлэгшэд hэргээжэ, ДРВ-гэй ба США-гай хоорондо 1972 оной октябриин 20-до хэгдэhэн хэлсээнэй үндэhөөр Вьетнамда амгалан байдал hэргээхэ эрилтэ ВКТ, ФДКТ, ФРНО Холбоото Штадуудай үмэнэ табина гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54 приёмная — 54-93. зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ секретаря — 50-52, зам. ответ секретаря — 66 76. отделы: партийной жизни — 60-91 сельского хозяйства — 64-36 63-86. пропаганды и агитации — 56 23 промышленности и строительства — 61 35. советского строительства и быта — 69-55, культуры и школ — 60-21 писем и рабселькоров — 67 81, информации 34-05 общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57 63. фотолаборатория — 33-61.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-04308. Заказ № 1420.